

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**ΠΜΣ «ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ, ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ
ΤΑ ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ**

της φοιτήτριας Μπάρμπα Βασιλικής

Επιβλέπων: Γεώργιος Αργυρός

Αναπληρωτής Καθηγητής

Ιωάννινα, Νοέμβριος, 2020

**COMPARATIVE OVERVIEW OF THE LAWS FOR OBLIGATED
HOUSEHOLDS IN GREECE**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Ιωάννινα, 17/11/2020

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής
Αργυρός Γεώργιος,
Αναπληρωτής Καθηγητής
2. Μέλος επιτροπής
Αικατερίνη Γαλανού,
Επίκουρος Καθηγητής
3. Μέλος επιτροπής
Ιωάννης Γκανάς,
Αναπληρωτής Καθηγητής
4. Μέλος επιτροπής
Ευστράτιος Κυπριωτέλης,
Καθηγητής Εφαρμογών

© Μπάρμπα Βασιλική 2020.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εκ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μπάρμπα Βασιλική

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ τους επιβλέποντες καθηγητές μου καθώς και την οικογένειά μου για την υποστήριξή τους κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα έζησε για χρόνια σε οικονομική ανάπτυξη, η οποία βοήθησε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων. Τα πρώτα έτη βέβαια μετά το 2000, η χώρα έδειξε μια πλαστή εικόνα οικονομικής ανάπτυξης καθώς οι τράπεζες προχωρούσαν άμεσα σε δανεισμούς και οι πολίτες δανείζονταν χωρίς πολλή σκέψη. Η μεσοαστική τάξη που δημιουργήθηκε σ' αυτά τα χρόνια στηρίχθηκε κυρίως στο δανεισμό και η αστική τάξη διέυρνε τις δραστηριότητές της και την περιουσία της δανειζόμενη και εν συνεχεία επενδύοντας. Το 2008 ξεκίνησε η οικονομική κρίση που διαρκεί έως σήμερα, η οποία οδήγησε στην αδυναμία αφενός των πολιτών να μπορούν να πληρώνουν τις υπέρογκες- για κάποια νοικοκυριά τουλάχιστον- υποχρεώσεις τους στις τράπεζες και αφετέρου των τραπεζών να χορηγούν δάνεια. Η οικονομία μπήκε σε βαθιά ύφεση, ενώ οι φορείς που ανέλαβαν την οικονομική ενίσχυση του τόπου έθεσαν σκληρούς όρους για την επανάκαμψη της οικονομίας και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής πολιτικής.

Η οικονομική πίεση έφερε αρκετά νοικοκυριά στα πρόθυρα ή και κάτω από τα επίπεδα της φτώχειας καθώς οι περικοπές σε συντάξεις, οι μειώσεις των βασικών μισθών, η κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας αλλά και οι περικοπές στο κράτος πρόνοιας δημιούργησαν ασφυκτική κατάσταση. Το 2010, ψηφίστηκε ο Νόμος 3869 με σκοπό την ελάφρυνση των δυσβάσταχτων χρεών των νοικοκυριών μέσω ρυθμίσεων των οφειλών τους, με βάση την ικανότητα αποχρέωσης των οφειλών τους.

Στη συνέχεια, ο Νόμος δέχτηκε αρκετές τροποποιήσεις των διατάξεών του. Παραμένει όμως συμβολικά να αναφέρεται άτυπα ως Νόμος «Κατσέλη», όλα αυτά τα χρόνια, σε όλες τις τροποποιήσεις του.

Το 2020 η πανδημία του κορωνοϊού, που πλήττει την υφήλιο ακόμη και τώρα, οδήγησε τα ήδη υπερχρεωμένα νοικοκυριά σε ακόμα μεγαλύτερη οικονομική δυσπραγία. Η παραγωγή των νομοθετημάτων για την προστασία των υπερχρεωμένων νοικοκυριών εξελίσσεται με νέο Νόμο, το πρόγραμμα «Γέφυρα», το οποίο παρέχει προστασία και για τους πληγέντες από την πανδημία, λόγω αδυναμίας εκπλήρωσης των οφειλών τους.

Λέξεις-κλειδιά: υπερχρέωση, Νόμος Κατσέλη, εξωδικαστικός συμβιβασμός

ABSTRACT

Greece has lived for years in economic growth, which helped raise the living standards of Greek citizens. In the first years after 2000, the country had a false picture of economic growth, where banks went straight to lending and citizens borrowed without much thought. The middle class that created in these years relied mainly on lending and the bourgeoisie expanded its activities and property by borrowing and investing. In the year 2008, the financial crisis began and continues to these days. The crisis led Greek citizens to the inability of paying their exorbitant -for some households- obligations to the banks. At the same time banks were unable to continue grant loans. The economy has entered a deep recession, while those who undertook the economic recovery of the country have set harsh conditions for the recovery of the economy and the stability of fiscal policy.

The economic pressure to the society has brought many households to the brink of or even below the poverty line as the pensions cuts, the reduction of the basic salaries and the abolition of the collective labor contracts and also the cuts in the welfare state created a suffocating situation. In 2010, Law 3869 was passed in order to alleviate the unbearable debts of households through debt settlement, based on their ability to pay their debts.

Subsequently, the Law underwent several amendments to its provisions, but it remains symbolically referred to informally as the "Katseli" Law, all these years, in all its amendments.

In 2020, the coronavirus pandemic that hit all over the world led the already indebted households into a larger recession. The progress of the legislation for the protection of the indebted households is evolving with a new Law, the "Bridge" program, a program that includes in protection the indebted households, from the inability to fulfill their debts and also those who affected by the pandemic.

Keywords: over-indebtedness, “Katseli” Law, out-of-court settlement

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1. ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ	9
1.1. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση	9
1.2. Υπερχρέωση.....	10
1.3. Υπολογισμός της υπερχρέωσης	11
1.4. Το προφίλ του υπερχρεωμένου οφειλέτη	13
2. Ο Νόμος 3869/2010, ο Νόμος «Κατσέλη»	21
2.1. Η διαδικασία	22
2.2. Ο Νόμος «Κατσέλη» στην πράξη.....	24
2.3. Η Δικαστική Πορεία των Αιτήσεων	26
3. Τροποποιήσεις στο Ν.3689/2010	27
3.1. Νόμος 4161/2013.....	27
3.2. Νόμος 4307/2014 (Νόμος Δένδια) (Διαγραφή Τραπεζικών Οφειλών έως 50%).....	30
3.3. Νόμος 4336/2015.....	34
3.4. Νόμος 4469/2017 - Ο αναθεωρημένος Νόμος Κατσέλη - Σταθάκη	36
3.5. Ο Νόμος 4549/2018 (ΦΕΚ Α 105 Α/18)	38
3.6. Ο Νόμος 4605/2019 (Νέο πλαίσιο προστασίας κύριας κατοικίας)	39
4. Νόμος 4714/2020 (Νέος πτωχευτικός Κώδικας-Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας)	43
4.1. Το πρόγραμμα «Γέφυρα»	44
4.2. Κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα «Γέφυρα».....	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	51

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Περιουσιακή κατάσταση των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	14
Εικόνα 2. Το φύλο των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019	14
Εικόνα 3. Η υπηκοότητα των οφειλετών σε σχέση και με το φύλο. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	15
Εικόνα 4. Οικογενειακή κατάσταση των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	15
Εικόνα 5. Ηλικιακή κατανομή οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	16
Εικόνα 6. Επαγγελματική Ιδιότητα οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	17
Εικόνα 7. Παιδιά ανά Επαγγελματική Ιδιότητα. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	17
Εικόνα 8. Μέσο εισόδημα ανά έτος των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	18
Εικόνα 9. Είδη Δανείων των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	19
Εικόνα 10. Σύνολο δανείων ανά Πιστωτικό Ίδρυμα. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	19
Εικόνα 11. Μέση αξία δανείων ανά οικογενειακή κατάσταση. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019.....	20
Εικόνα 12 Ο Νόμος 4307/2014. Πηγή Vaplaw.gr	34
Εικόνα 13 Τα κριτήρια επιλεξιμότητας ν.4650/2019 Πηγή sofokleousin.gr/proti-katoikia	41

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα συνετέλεσε στην έναρξη αδυναμίας πληρωμών τόσο των επαγγελματιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων όσο και γενικότερα στη φτωχοποίηση μέρους του πληθυσμού. Η ευημερία των Ελλήνων το 2008 βασιζόταν σε «πήλινα πόδια», δηλαδή σε λανθασμένα στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Μετά από δύο χρόνια, το 2010, η χώρα βρίσκεται στη δίνη της μεγαλύτερης οικονομικής κρίσης, που έχει συγκριθεί άλλοτε με την κρίση του 1929, καθώς και με οικονομική κατάσταση χώρας αμέσως μετά από πολεμική αναμέτρηση.

Η χώρα προσέτρεξε σε μηχανισμούς και φορείς στήριξης προκειμένου να γλυτώσει τη χρεωκοπία. Στα χρόνια που ακολούθησαν την έναρξη της ελληνικής οικονομικής κρίσης, οι επιταγές των μνημονίων οδήγησαν σε περικοπές, μειώθηκε σημαντικά το εισόδημα των ελληνικών νοικοκυριών, ενώ αντίστοιχα εμφανίστηκαν επισφάλειες στους ισολογισμούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο δανεισμός αναδείχτηκε σε πρόβλημα που οδήγησε τα ελληνικά νοικοκυριά στα όρια της φτώχειας. Τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά αυξάνονται ταυτόχρονα με την εξέλιξη της κρίσης, την αύξηση της ανεργίας, τις περικοπές των συντάξεων και των δημοσιονομικών δαπανών.

Τα νοικοκυριά αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις δαπάνες και να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον δανεισμό τους, με αποτέλεσμα να μειώνεται δραματικά το βιοτικό τους επίπεδο.

Ο Νόμος 3869/2010, που θα γίνει γνωστός ως Νόμος «Κατσέλη» αποτελεί την πρώτη προσπάθεια για την ελάφρυνση των νοικοκυριών που οφείλουν υπέρογκα, για την οικονομική τους κατάσταση, δάνεια.

Τα περισσότερα δάνεια που είναι κυρίως στεγαστικά δάνεια είναι εκκρεμή δάνεια, για τα οποία δεν υπάρχει ακόμα οριστική δικαστική απόφαση.

Πρόσφατα, σε μια προσπάθεια ώθησης της οικονομίας σε μια δύσκολη εποχή για τη χώρα, ψηφίστηκε ο Νόμος 4714/2020, το «Πρόγραμμα Γέφυρα» το οποίο αποσκοπεί στη ρύθμιση των δανειακών υποχρεώσεων των υπερχρεωμένων νοικοκυριών.

Σκοπός της εργασίας είναι να καταγραφούν ο Νόμος 3869/2010 και οι Νόμοι που ακολούθησαν σαν εξέλιξη του Νόμου και που προσέφεραν αλλαγές μέχρι να φτάσουμε σήμερα στο Νόμο Πρόγραμμα «Γέφυρα».

Η παρακολούθηση της εξέλιξης αυτής καταγράφεται στα κεφάλαια της εργασίας ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο καταγράφονται ο ορισμός της υπερχρέωσης και βιβλιογραφία σχετικά με την οικονομική θεώρηση του υπολογισμού της, καθώς και τα αποτελέσματα μελέτης για το προφίλ του υπερχρεωμένου οφειλέτη. Τα στοιχεία αυτά αφορούν σε οφειλέτες χαμηλού εισοδήματος και δανειακού φόρτου, γι' αυτό και θεωρήθηκε σημαντικό, καθώς αναφέρεται σε δανειολήπτες που εξυπηρέτησαν με τα δάνειά τους βασικές κυρίως ανάγκες τους, όπως η αγορά ή η επισκευή πρώτης κατοικίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφονται στοιχεία για το Νόμο «Κατσέλη», για τη διαδικασία της ένταξης των υπερχρεωμένων νοικοκυριών και για την εξέλιξη του νόμου σε πρακτικό επίπεδο.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται Νόμοι που εξέλιξαν και αναθεώρησαν άρθρα και διατάξεις του Νόμου Κατσέλη. Συγκεκριμένα, αναφέρονται ο Νόμος 4161/2013, ο νόμος 4307/2014 (ο Νόμος «Δένδια»), ο Νόμος 4336/2015, ο Νόμος 4469/2017, ο αναθεωρημένος Νόμος Κατσέλη – Σταθάκη, ο Νόμος 4549/2018, ο Νόμος 4605/2019 και ο Νόμος 4714/2020, γνωστός ως πρόγραμμα «Γέφυρα».

Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται συμπεράσματα από τη συγκριτική μελέτη των προηγούμενων νόμων σε βασικές διατάξεις και το νόημα για το κοινό και την οικονομική κατάσταση της χώρας.

Τέλος αναφέρεται η βιβλιογραφία που μελετήθηκε.

Η εργασία ανέδειξε αρκετά στοιχεία των νόμων, δίνοντας έμφαση κυρίως στο διαδικαστικό μέρος και στα κύρια σημεία που εξέλιξαν τον αρχικό Νόμο Κατσέλη, ο οποίος αποτελεί την πρώτη σημαντική νομοθετική προσπάθεια για την προστασία της πρώτης κατοικίας των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, που επλήγησαν στα χρόνια της έναρξης της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα.

Τα συμπεράσματα δίνουν μια εικόνα εξέλιξης του Νόμου. Σταδιακά διευρύνεται το πεδίο των οφειλετών που μπορούν να ενταχθούν σε κάθε νόμο. Η προστασία όμως της πρώτης

κατοικίας αποτελεί ακόμη και σήμερα σημαντικό σημείο επικινδυνότητας, ιδιαίτερα στην εποχή μας, όπου η οικονομία πλήττεται από πολλές πλευρές. Η πανδημία του κορωνοϊού αλλά και τα «πολεμικά» παιχνίδια που λαμβάνουν χώρα αυτή την εποχή στη Μεσόγειο αποτελούν εμπόδια για την κανονικοποίηση της ζωής, την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών σε είδη εκτός των βασικών αναγκών, τη μείωση της ανεργίας και την αύξηση της επιχειρηματικότητας.

1. ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ

1.1. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση

Το 2008 το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα ήρθε αντιμέτωπο με τη μεγαλύτερη κρίση μετά το κραχ του 1929. Η χρηματοοικονομική κρίση που δημιουργήθηκε με τη χρεωκοπία της Lehman Brothers το 2008 προκάλεσε διαδοχικά οικονομική κρίση σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το χρηματοοικονομικό σύστημα των ανεπτυγμένων χωρών κλονίστηκε, εμφανίστηκε έλλειψη ρευστότητας στις χρηματιστηριακές αγορές και καταγράφηκαν μεγάλες απώλειες στις πωλήσεις των επενδυτών. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε κρίση το τραπεζικό σύστημα, ενώ πολλές χώρες έφτασαν σε κλείσιμο των χρηματιστηρίων.

Τα προβλήματα που προκλήθηκαν στην παγκόσμια οικονομία από τη μείωση των ρυθμών ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο, προκάλεσαν σε παγκόσμιο επίπεδο συρρίκνωση του ΑΕΠ και αύξηση της ανεργίας.

Η προσπάθεια για ανάκαμψη από την κρίση οδήγησε τις κυβερνήσεις να αναλάβουν μέτρα και να υιοθετήσουν πολιτικές για την επανεκκίνηση της οικονομίας και την προστασία του τραπεζικού συστήματος (Krugman, 2008).

Ορισμένες τράπεζες κρατικοποιήθηκαν στην προσπάθεια να διασωθούν από την κρίση, ενώ άλλες κήρυξαν πτώχευση. Στον αντίποδα, προκειμένου να υποβοηθηθεί η επαναφορά στη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος ενεργοποιήθηκαν μηχανισμοί διάσωσης των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Η χρηματοοικονομική και τραπεζική κρίση μεταφέρθηκε μέσω του παγκοσμιοποιημένου εμπορίου στους καταναλωτές, καθώς έπληξε το εμπόριο σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, με άμεση συνέπεια την αύξηση της ανεργίας (Ζαχόπουλος, 2018).

Η ανοδική πορεία της ελληνικής οικονομίας ανακόπηκε από την έλευση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Με σημείο αφετηρίας την ελληνική οικονομία ξεκίνησε η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη το 2009 για να φτάσει μέσα στα επόμενα επτά χρόνια σε βαθιά οικονομική κρίση, η οποία έως και σήμερα δεν έχει ξεπεραστεί.

Τα νοικοκυριά που τα χρόνια πριν την οικονομική κρίση είχαν συνάψει ενυπόθηκα δάνεια, είδαν τα εισοδήματά τους και την αξία των ακινήτων τους να μειώνονται, χωρίς να

μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους για αποπληρωμή των δανείων τους. Περιήλθαν με λίγα λόγια σε κατάσταση υπερχρέωσης.

1.2. Υπερχρέωση

Η υπερχρέωση ως όρος αφορά σε ληξιπρόθεσμες οφειλές ενός νοικοκυριού, οι οποίες είναι συσχετισμένες με τις ανάγκες της καθημερινής ζωής του νοικοκυριού. Οι οφειλές που αφορούν σε βασικές ανάγκες του νοικοκυριού, το οποίο παρουσιάζει αδυναμία στην εμπρόθεσμη εξόφλησή τους καθίστανται ληξιπρόθεσμες. Για το κάθε νοικοκυριό μπορεί να καθοριστεί η υπερχρέωση ως η αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, όταν η εκπλήρωσή τους συνεπάγεται τη μείωση του βιοτικού του επιπέδου.

Στην αιτιολογική έκθεση του Νόμου 3869/2010 αναφέρεται η καθιέρωση της πτώχευσης ιδιώτη, η δυνατότητα δηλαδή ένα φυσικό πρόσωπο να διεκδικήσει απαλλαγή των χρεών του, εφόσον δεν μπορεί να αποπληρώσει τα χρέη του με βάση την οικονομική και περιουσιακή του κατάσταση και δεν προβλέπεται αλλαγή αυτής της κατάστασης. Επίσης, με ρύθμιση ή και μέσω του Νόμου, μπορεί ο οφειλέτης να προβεί σε διακανονισμό των χρεών του, έτσι ώστε να μπορέσει να βελτιώσει την οικονομική του ζωή και να αποπληρώσει παράλληλα τις οφειλές του.

Η έννοια της υπερχρέωσης εμφανίζει διαφοροποιήσεις, ανάλογα με τον τρόπο μέτρησής της. Σύμφωνα με τους Brown & Swartz ο βασικός ορισμός της υπερχρέωσης είναι η καθυστέρηση από αδυναμία ή από ηθελημένη καθυστέρηση της αποπληρωμής των χρεών σε μόνιμη βάση, ενός ατόμου ή ενός νοικοκυριού.

Η δημιουργία χρέους από ένα φυσικό πρόσωπο, ή από ένα νοικοκυριό αποτελεί ένα φυσιολογικό οικονομικό γεγονός, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις είναι απαραίτητες ορισμένες δαπάνες, για τις οποίες μπορεί να επιλέξουν τα άτομα να προβούν σε δανεισμό, προκειμένου να τις καλύψουν και να τις αποπληρώσουν με μελλοντικά εισοδήματα. Στην περίπτωση του δανεισμού από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα το κεφάλαιο του δανείου επιβαρύνεται με νόμιμους τόκους και έξοδα δανείου, τα οποία επιβαρύνουν το λήπτη του δανείου.

Ο κύκλος της οικονομικής αυτής συναλλαγής λήγει όταν ο δανειζόμενος έχει επιστρέψει όλο το κεφάλαιο και τους τόκους και έχει καλύψει όλα τα πιθανά έξοδα του δανείου.

Στην αντίθετη περίπτωση, όταν ο δανειολήπτης δεν μπορεί να αποχρεώσει την οφειλή του, η καθυστέρηση των δόσεων επιφέρει επιπλέον έξοδα και τόκους εκπρόθεσμης οφειλής, με αποτέλεσμα συχνά να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος όπου η αποπληρωμή του δανείου γίνεται δυσβάσταχτη για τα χρεωμένα νοικοκυριά.

Σημαντικό παράγοντα για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά στην Ελλάδα, έπαιξε η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008-2009 και διαρκεί έως και σήμερα. Εκτός φυσικά από δανειολήπτες που λόγω της οικονομικής κρίσης δεν κατάφεραν να εξυπηρετήσουν το δάνειο που είχαν λάβει, υπάρχουν και δανειολήπτες που ηθελημένα δεν εκπληρώνουν τους όρους του δανεισμού τους.

Παράλληλα, σημαντικό λόγο για την κατάσταση των υπερχρεωμένων νοικοκυριών αποτελεί και η προηγούμενη ανεξέλεγκτη παροχή δανείων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας, τα χρόνια πριν την οικονομική ύφεση στη χώρα.

1.3. Υπολογισμός της υπερχρέωσης

Η υπερχρέωση αποτελεί φαινόμενο που πλήττει πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2008 αποφάσισαν να προβούν στη σύνταξη μιας μελέτης για να διαμορφωθεί μια κοινή μέθοδος μέτρησης της υπερχρέωσης και να οριοθετηθεί ως προς τον ορισμό της και τις καθοριστικές δαπάνες που αποτελούν το όριο για τη μείωση του βιοτικού επιπέδου μιας οικογένειας, που βρίσκεται σε κατάσταση υπερχρέωσης.

Στη μελέτη αυτή προτείνεται η κατασκευή οικονομικών δεικτών για τα χρέη και τις δαπάνες των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, όπως τα δάνεια παντός τύπου (στεγαστικά, καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες) αλλά και ληξιπρόθεσμες οφειλές για δαπάνες που αφορούν στην κάλυψη βασικών αναγκών των προσώπων ενός νοικοκυριού, όπως λογαριασμοί εταιριών κοινής ωφέλειας, η δαπάνη για ενοίκιο ή οι ιατρικές δαπάνες των μελών ενός νοικοκυριού.

Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να μετρηθεί η υπερχρέωση δεν είναι απόλυτα προσδιορισμένος, καθώς η μονάδα μέτρησής της μπορεί να είναι κάθε ένας από τους παράγοντες που την καθορίζουν. Οι παράγοντες υπολογισμού της είναι δυνατόν να αφορούν στο νοικοκυριό και τα άτομα που το απαρτίζουν, είτε στο χρόνο που παρουσιάζει

αδυναμία να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, είτε στο κατά πόσο η αδυναμία αυτή είναι διαρκής και μόνιμη ή προσωρινή.

Οι μέθοδοι της μέτρησης της υπερχρέωσης που καταγράφονται στη βιβλιογραφία είναι η αντικειμενική ή ποσοτική, η υποκειμενική και η διοικητική ή νομική προσέγγιση.

Κοινό χαρακτηριστικό στις μεθόδους υπολογισμού της υπερχρέωσης ενός νοικοκυριού αποτελεί ο ορισμός ενός ποσού που χαρακτηρίζει το κατώτερο επίπεδο διαβίωσης για το νοικοκυριό. Το κατώτερο ποσό διαβίωσης του νοικοκυριού συνήθως υπολογίζεται συγκρίνοντας το διαθέσιμο εισόδημα που προκύπτει όταν ο οφειλέτης αποπληρώνει εμπρόθεσμα τη ρύθμιση των υποχρεώσεών του, με το ποσό που ορίζεται το επίπεδο φτώχειας (European Commission, 2008).

- Η αντικειμενική ή ποσοτική προσέγγιση υπολογίζεται με το λόγο του χρέους προς το εισόδημα του νοικοκυριού, ή του οφειλέτη. Πρόκειται για προσέγγιση που χρησιμοποιεί μικροδεδομένα. Αποτελεί τη μέθοδο που χρησιμοποιούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τον προσδιορισμό της δυνατότητας των πελατών τους να ανταπεξέλθουν στον δανεισμό. Ο δείκτης που προκύπτει από τον υπολογισμό συγκρίνεται με το ποσό που θεωρείται για τον συγκεκριμένο οφειλέτη βασικό για το βιοτικό του επίπεδο και, αν το ποσό αυτό υπερβαίνει το εισόδημά του, τεκμαίρεται ότι αδυνατεί να εξοφλήσει τα χρέη του δίχως να μειωθεί το βιοτικό του επίπεδο (Betti et al., 2007).
- Η υποκειμενική προσέγγιση βασίζεται σε δεδομένα που προκύπτουν από έρευνα, συνήθως μικροδεδομένα δειγματοληπτικών ερευνών αλλά και προσωπικές συνεντεύξεις, προκειμένου να διεξαχθούν συμπεράσματα για τη δυνατότητα ανταπόκρισης των οφειλετών στα χρέη τους. Τα ερωτηματολόγια είναι δομημένα έτσι ώστε να εξασφαλίζουν στο μεγαλύτερο βαθμό την αξιοπιστία των δεδομένων.
- Τέλος, η διοικητική ή νομική προσέγγιση καθορίζει την υπερχρέωση με βάση το νόμο, ο οποίος καθορίζει το ποσό που θεωρείται ως βασικό για το βιοτικό επίπεδο του κάθε οφειλέτη, ή τη δικαστική απόφαση μετά από προσφυγή στο νόμο του οφειλέτη (INEΓΣΕΕ, 2013).

1.4. Το προφίλ του υπερχρεωμένου οφειλέτη

Η Ένωση Εργαζομένων Καταναλωτών Ελλάδας (ΕΕΚΕ) της ΓΣΕΕ, παρουσίασε τον Μάρτιο του 2019 μελέτη για τη Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων στα πλαίσια του απολογισμού της δεκαετούς λειτουργίας της.

Η μελέτη αφορά σε δεδομένα της ΕΕΚΕ για οφειλέτες που προσέφυγαν στην ΕΕΚΕ για τη διευθέτηση των οφειλών τους, στη δεκαετία 2009-2019, και υπέβαλαν αίτηση στο Νόμο 3869/2010.

Μέσα από τα στοιχεία της μελέτης προκύπτουν δεδομένα για το προφίλ των δανειοληπτών μη εξυπηρετούμενων δανείων που υποστηρίχθηκαν κατά την διαδικασία αίτησής τους στο Νόμο «Κατσέλη», από την ΕΕΚΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης, οι 7 στους 10 δανειολήπτες είναι ιδιοκτήτες κύριας κατοικίας με αντικειμενική αξία έως 100.000 ευρώ.

Από τους δανειολήπτες που είναι ιδιοκτήτες κύριας κατοικίας με αντικειμενική αξία που ξεπερνά τις 250.000 ευρώ εμφανίζεται μόνο το 2,49% των οφειλετών, οι οποίοι απευθύνθηκαν στην ΕΕΚΕ για τη διαδικασία αίτησης ρύθμισης των οφειλών τους με υπαγωγή στο Νόμο 3869/2010.

Οι οφειλέτες που εμφανίζονται ως ιδιοκτήτες μόνο πρώτης κατοικίας, χωρίς να εμφανίζουν κανένα άλλο περιουσιακό στοιχείο ανέρχονται σε ποσοστό 71,20%. Το 15,92% των οφειλετών εμφανίζονται να διαθέτουν και άλλα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία συνήθως είναι αγροτεμάχια, ενώ το 12,88% δε διαθέτει απολύτως κανένα περιουσιακό στοιχείο (Εικόνα 1).

Περιουσιακή κατάσταση Υπερχρεωμένων

Φύλο	Με Μία Κατοικία	Με Άλλη Περιουσία	Χωρίς Περιουσία	Σύνολο
Άντρας	36,85%	8,05%	8,41%	53,31%
Γυναίκα	34,35%	7,87%	4,47%	46,69%
Σύνολο	71,20%	15,92%	12,88%	100,00%

Εικόνα 1. Περιουσιακή κατάσταση των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

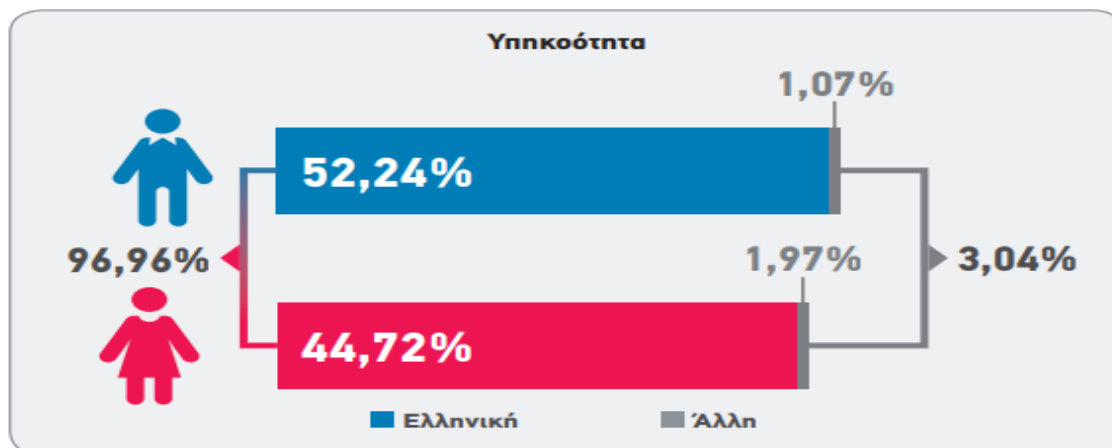
Η ανάλυση των στοιχείων για τα χαρακτηριστικά των οφειλετών ως προς το φύλο, την υπηκοότητα, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, την επαγγελματική ιδιότητα και τον αριθμό των τέκνων απέδωσε τα παρακάτω στατιστικά στοιχεία:

Ως προς το φύλο, εμφανίζεται το μεγαλύτερο ποσοστό των οφειλετών να είναι άνδρες (53,13%) ενώ οι γυναίκες κατέχουν το υπόλοιπο ποσοστό 46,87% (Εικόνα 2).

Εικόνα 2. Το φύλο των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Ως προς την υπηκοότητα το μεγαλύτερο ποσοστό καλύπτουν οι άνδρες με ελληνική υπηκοότητα, ενώ και για τα δύο φύλα η ελληνική υπηκοότητα εμφανίζεται να καλύπτει σχεδόν το σύνολο των οφειλετών, φτάνοντας το 96,96% (Εικόνα 3).

Εικόνα 3. Η υπηκοότητα των οφειλετών σε σχέση και με το φύλο. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των δανειοληπτών, οι έγγαμοι αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (64,76%) ενώ το ποσοστό των διαζευγμένων ανέρχεται στο 16,46%,

	Σύνολο	Άντρας	Γυναίκα
Άγαμος	13,24%	6,98%	6,26%
Έγγαμος	64,76%	38,82%	25,94%
Εν διαστάσει	2,68%	1,07%	1,61%
Διαζευγμένος	16,46%	5,55%	10,91%
Σε χρεία	2,86%	0,89%	1,97%
Σύνολο	100,00%	53,31%	46,69%

Εικόνα 4. Οικογενειακή κατάσταση των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Σε συνέχεια της παρουσίασης των στοιχείων της μελέτης, η ηλικία των οφειλετών που παρουσίασαν προβλήματα στην αποπληρωμή των οφειλών τους από δάνεια, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους κυμαίνεται από 40-59 ετών για το 61,72% του συνόλου των μελετώμενων οφειλετών, αφορά δηλαδή σε παραγωγικές ηλικίες. Πιο συγκεκριμένα, οι ηλικιακές ομάδες ανέρχονται σε ποσοστό 32,02% να είναι μεταξύ 50 και 59 ετών, ενώ κατά ποσοστό 29,70% να βρίσκονται μεταξύ των 40 έως 49 ετών (Εικόνα 5).

Ηλικιακή Κατανομή			
Εύρος Ηλικίας	Σύνολο	Άντρας	Γυναίκα
Μέχρι 29 ετών	0,72%	0,36%	0,36%
30-39 ετών	6,26%	2,68%	3,58%
40-49 ετών	29,70%	14,31%	15,38%
50-59 ετών	32,02%	15,21%	16,82%
60-69 ετών	21,82%	14,85%	6,98%
70-79 ετών	8,41%	5,19%	3,22%
80-89 ετών	1,07%	0,72%	0,36%
Σύνολο	100,00%	53,31%	46,69%

Εικόνα 5. Ηλικιακή κατανομή οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Σε σχέση με την ιδιότητά τους ως προς την παραγωγικότητα, οι οφειλέτες που αδυνατούν να ανταποκριθούν στην εξυπηρέτηση των χρεών τους είναι στην πλειοψηφία τους μισθωτοί (38,36%), άνεργοι (35,84%) και συνταξιούχοι (17,38%). Η μελέτη υποδεικνύει δηλαδή το μεγάλο ποσοστό στο οποίο ανέρχονται οι δύο κατηγορίες που επλήγησαν κατά τη διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης, οι συνταξιούχοι και οι μισθωτοί οι οποίοι δέχθηκαν περικοπές και μειώσεις μισθών και το συνολικό ποσοστό τους εμφανίζεται να φτάνει το 55,74% (Εικόνα 6).

Επαγγελματική Ιδιότητα			
	Άντρας	Γυναίκα	Σύνολο
Ιδιωτικός Υπάλληλος	16,13%	13,98%	30,11%
Δημόσιος Υπάλληλος	4,66%	2,51%	7,17%
Δημοτικός Υπάλληλος	0,90%	0,18%	1,08%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	2,33%	0,72%	3,05%
Άνεργος	16,85%	19,00%	35,84%
Οικιακά	0,00%	3,41%	3,41%
Συνταξιούχος	10,93%	6,45%	17,38%
Αγρότης / Κτηνοτρόφος	1,61%	0,36%	1,97%
Σύνολο	53,41%	46,59%	100,00%

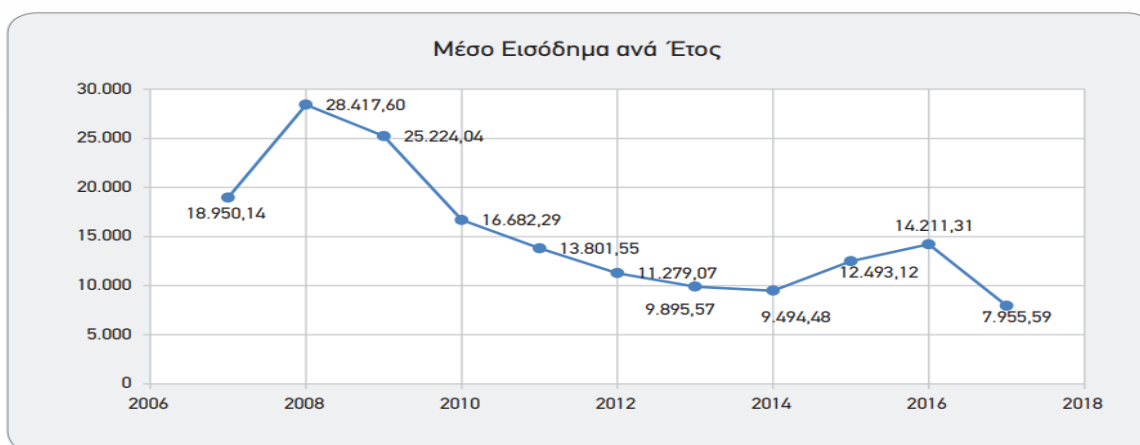
Εικόνα 6. Επαγγελματική Ιδιότητα οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Με βάση την επαγγελματική ιδιότητα των οφειλετών που παρουσιάζουν αδυναμία εξόφλησης των οφειλών τους και ζήτησαν τη συνδρομή της ΕΕΚΕ για την υπαγωγή τους στο Νόμο «Κατσέλη» καταγράφηκαν τα δεδομένα για τα παιδιά ανά επαγγελματική ιδιότητα. Ο μέσος όρος των παιδιών κυμαίνεται από 0,50 για απασχολούμενους με οικιακά έως 1,64 για κτηνοτρόφους και αγρότες (Εικόνα 7).

Εικόνα 7. Παιδιά ανά Επαγγελματική Ιδιότητα. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Τα δεδομένα σχετικά με το μέσο ετήσιο εισόδημα που εμφάνιζαν οι οφειλέτες το 2008 έφτανε σε ποσό τις 28.418 ευρώ, ενώ το χαμηλότερο μέσο ετήσιο εισόδημα εμφανίζεται το έτος 2017, όπου βρίσκεται στις 7.956 ευρώ. Παρατηρείται δηλαδή σε εύρος δεκαετίας μείωση στο μέσο ετήσιο εισόδημα κατά 20.462 ευρώ, ενώ το έτος 2018 το μέσο μηνιαίο εισόδημα έφτανε μάλιστα τα 663 ευρώ (Εικόνα 8).

Εικόνα 8. Μέσο εισόδημα ανά έτος των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

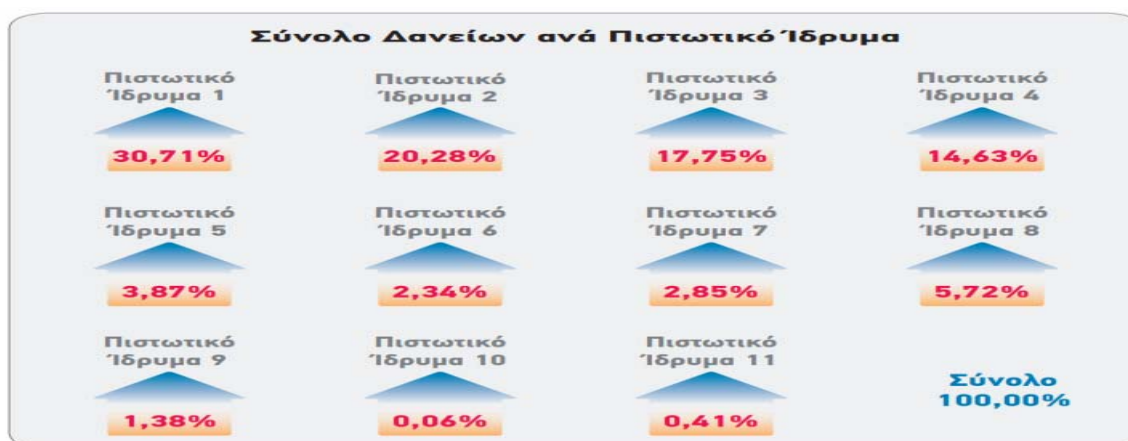
Το ύψος των δανειακών υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει οι οφειλέτες, ανέρχεται σε ποσό έως 50.000 ευρώ για το 35,6% των συμμετεχόντων στη μελέτη, ενώ ποσοστό 24,33% έχει λάβει δάνεια ύψους έως 100.000 ευρώ.

Σε σχέση με τα προϊόντα δανείου φαίνεται να αφορούν κυρίως σε στεγαστικά δάνεια, τα οποία φτάνουν το 62% των προϊόντων που παρήχθησαν στους δανειολήπτες και σε καταναλωτικά δάνεια, τα οποία φτάνουν σε ποσοστό το 24,98% (Εικόνα 9).

Είδη Δανείων		
Στεγαστικά	38.253.403 €	62,00%
Καταναλωτικά	15.410.102 €	24,98%
Πιστωτικές Κάρτες	2.547.209 €	4,13%
Επαγγελματικά	4.464.683,92 €	7,24%
Επιχειρηματικά	1.024.183,58 €	1,66%
Σύνολο Δανείων	61.699.581,38 €	100,00%

Εικόνα 9. Είδη Δανείων των οφειλετών. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Αναφορικά με την παράθεση των στοιχείων δανείων σε σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα που τα χορήγησαν, φαίνεται ότι δύο μόνο πιστωτικά ιδρύματα (τα 1 και 2) εμφανίζουν να χορήγησαν δάνεια σε ποσοστό 50,99% των συνολικών δανείων των οφειλετών (Εικόνα 10).

Εικόνα 10. Σύνολο δανείων ανά Πιστωτικό Ίδρυμα. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

Από τον συσχετισμό των δεδομένων για τα χορηγηθέντα δάνεια και των στοιχείων των δανειοληπτών προέκυψαν στοιχεία της μελέτης όπως ότι οι οφειλέτες κατά το 35,07%

είναι δανειολήπτες, οι οποίοι κατά την υποβολή της αίτησής τους στο Δικαστήριο ήταν άνεργοι που αδυνατούσαν να βρουν εργασία. Οι οφειλές τους ανέρχονταν στα 21.637.406,95 ευρώ. Αντίστοιχα οι ιδιωτικοί υπάλληλοι έφταναν σε ποσοστό το 27,38% με οφειλές που έφταναν τα 16.890.776,16 ευρώ.

Τα επαγγελματικά και επιχειρηματικά δάνεια εμφανίζονται στη μελέτη με μέση αξία συνολικού ποσού τα 86.297.29 ευρώ. Η μέση αξία των πιστωτικών καρτών έφτανε το ποσό των 3.608 ευρώ, αντίστοιχα των καταναλωτικών δανείων σε ποσό 14.704 ευρώ και των στεγαστικών δανείων σε 62.404 ευρώ.

Τέλος το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων που υπολογίζεται στο 65,12%, με συνολική αξία 40.178.402,60 ευρώ, εμφανίζεται να χορηγήθηκε σε έγγαμους δανειολήπτες (Εικόνα 11).

Μέση Αξία Δανείων ανά Οικογενειακή Κατάσταση				
<i>Μέσος όρος ανά Οικογενειακή Κατάσταση</i>	3.607,95 €	14.704,30 €	62.403,59 €	80.715,83 €
Οικογενειακή Κατάσταση	Μέση Αξία Πιστωτικών Καρτών	Μέση Αξία Καταναλωτικών Δανείων	Μέση Αξία Στεγαστικών Δανείων	Μέση Αξία Συνόλου Δανείων
Άγαμος	3.642,58 €	22.935,03 €	63.419,98 €	89.997,59 €
Έγγαμος	3.559,07 €	14.312,18 €	60.626,77 €	78.498,02 €
Εν διαστάσει	3.213,44 €	17.532,78 €	73.817,59 €	94.563,80 €
Διαζευγμένος	3.909,73 €	11.469,31 €	66.958,77 €	82.337,81 €
Σε χηρεία	3.185,48 €	8.486,65 €	62.777,34 €	74.449,48 €

Εικόνα 11. Μέση αξία δανείων ανά οικογενειακή κατάσταση. Πηγή ΕΕΚΕ, 2019: Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019

2. Ο Νόμος 3869/2010, ο Νόμος «Κατσέλη»

Ο Νόμος 3869/2010, που έμεινε στη σύγχρονη ελληνική ιστορία ως Νόμος «Κατσέλη» αποδείχτηκε ένα σημαντικό εργαλείο για τη διαπραγμάτευση και την αποκατάσταση των χρεών των αδύναμων καταναλωτών, οι οποίοι στα χρόνια της οικονομικής κρίσης είδαν τα εισοδήματά τους να μειώνονται χωρίς να μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους και να εξυπηρετήσουν τα χρέη τους.

Τα μνημόνια και οι περικοπές των μισθών και συντάξεων οδήγησαν σε οικονομική ύφεση τη χώρα και τα ελληνικά νοικοκυριά, των οποίων η πρώτη κατοικία κινδύνευσε και συνεχίζει να κινδυνεύει. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων αφορούσε στεγαστικά δάνεια και μεγάλο μέρος των υπερχρεωμένων νοικοκυριών αγωνιούσε για την έκβαση των εξελίξεων. Ο Νόμος 3869 του 2010 έδωσε ελπίδα στους υπερχρεωμένους οφειλέτες για μια λύση στα προβλήματα και στις αγωνίες τους.

Ο Νόμος όρισε διαδικασία για τη ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων νοικοκυριών. Εισήγαγε ένα προδικαστικό στάδιο ρύθμισης των οφειλών σε συμφωνία με τους πιστωτές, σε επίπεδο διαπραγμάτευσης, ως λύση για την υπερφόρτωση των δικαστηρίων και την ανάπτυξη νέων συνηθειών στα πλαίσια των δανειακών συναλλαγών.

Εξασφαλίστηκε επίσης ρύθμιση χαμηλών δόσεων για όλες τις τραπεζικές οφειλές του νοικοκυριού με εργαλεία όπως:

- η μείωση του επιτοκίου που μπορούσε να γίνει έως και μηδενικό, με την υποχρέωση πληρωμής άτοκων δόσεων.
- η επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής των οφειλών
- η διαγραφή των χρεών σε ένα μέρος τους ή και ολόκληρου του ποσού οφειλής (πλήρης διαγραφή) λαμβάνοντας υπόψη την εισοδηματική και περιουσιακή κατάσταση του νοικοκυριού (Άρθρο 8, παρ. 2).

2.1. Η διαδικασία

Ο Νόμος δίνει τη δυνατότητα διάσωσης της πρώτης κατοικίας και καθολικής διευθέτησης ρύθμισης των οφειλών για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά με προσφυγή στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο της περιοχής του οφειλέτη. Προϋποθέσεις υπαγωγής στο Νόμο είναι:

- 1) τα πρόσωπα τα οποία εντάσσονται σε αυτόν να μην έχουν «πτωχευτική ικανότητα». Ως εκ τούτου αποκλείονται από την εφαρμογή του νόμου οι έμποροι, βάσει του άρθρου 2 παρ. 1 του ΠτΚ(Ν.3588/2007), με εξαίρεση όσους έχουν απωλέσει την εμπορική τους ιδιότητα πριν περιέλθουν σε παύση πληρωμών και όσους ασκούν «μικροεμπορία». Με άλλα λόγια εντάσσονται μόνο οι καταναλωτές, ήτοι φυσικά πρόσωπα (π.χ. ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι, άνεργοι, εισοδηματίες, νοικοκυρές, ελεύθεροι επαγγελματίες που δεν έχουν εμπορική ιδιότητα κτλ.), που δεν ασκούν αυτοτελή δραστηριότητα και δημιούργησαν χρέη λόγω συναλλαγών για την ικανοποίηση των ιδιωτικών τους αναγκών.
- 2) η μη δόλια περιέλευση του οφειλέτη σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων οφειλών, η οποία προσδιορίζεται με βάση τη σχέση οφειλών και τρέχουσας ρευστότητας , αφού ληφθεί υπόψη όμως και η προβλεπόμενη για το εγγύς μέλλον ρευστότητα για να αποκλειστεί κατ' αυτόν τον τρόπο η πρόσκαιρη αδυναμία πληρωμής που έχει προκληθεί από έκτακτες και απρόβλεπτες δαπάνες. Το βάρος για την απόδειξη του δόλου φέρει ο πιστωτής βάσει του εδ. της παρ. 1.του άρθρου 1 του νόμου.
- 3) οι οφειλές να μην έχουν αναληφθεί το τελευταίο έτος πριν την υποβολή της αίτησης στο Ειρηνοδικείο
- 4) τα χρέη να μην προκύπτουν από αδικοπραξία που διαπράχθηκε με δόλο, να μην αφορούν διοικητικά πρόστιμα, φόρους και τέλη προς το Δημόσιο και τους ΟΤΑ αλλά ούτε και εισφορές σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης.

Εν συνεχεία, προβλέπονται τα παρακάτω στάδια για την επίτευξη της ρύθμισης:

- Υποχρεωτικό αρχικό στάδιο αποτελεί η προσπάθεια για εξωδικαστικό συμβιβασμό με τους πιστωτές. Στον εξωδικαστικό συμβιβασμό μπορούν να συνδράμουν και να αναλάβουν την υποστήριξη του οφειλέτη δικηγόροι, η Ένωση Καταναλωτών, ο Συνήγορος του Καταναλωτή και άλλοι αντίστοιχοι φορείς.
- Σημαντικό στάδιο για την προδικαστική διαδικασία αλλά και για τα αποτελέσματα του σταδίου του δικαστηρίου αποτελεί η υποβολή της αίτησης στο Ειρηνοδικείο. Η

αίτηση πέρα από τα ακριβή στοιχεία για τα εισοδήματα, τα περιουσιακά στοιχεία και αναλυτικά τους πιστωτές του νοικοκυριού και τις οφειλές ως προς αυτούς, θα πρέπει να περιλαμβάνει και σχέδιο διευθέτησης των οφειλών.

- Προκειμένου για πιστωτές με απαιτήσεις πάνω από το 51% των οφειλών μπορεί να επιτευχθεί συμβιβασμός ενώπιον του Ειρηνοδικείου.
- Το δικαστήριο αποτελεί το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας και αποσκοπεί μετά τον έλεγχο όλων των στοιχείων της αίτησης στην κατάλληλη ρύθμιση των οφειλών.

Το άρθρο 4 του Νόμου 3869/2010 καθορίζει ότι ο οφειλέτης πρέπει να καταθέσει αίτηση στο γραμματέα του αρμόδιου δικαστηρίου, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία δικαστικής ρύθμισης των οφειλών του. Για την εκδίκαση της αίτησής του, αρμόδιο είναι το Ειρηνοδικείο της περιφέρειας της μόνιμης ή συνήθους κατοικίας του οφειλέτη (Αρ.3, Ν.3869/2010).

Η επιλογή των Ειρηνοδικείων για τη ρύθμιση των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, αντί των Πολυμελών Πρωτοδικείων, που έως τότε χειρίζονταν τις εμπορικές πτωχεύσεις, υπαγορεύτηκε για να βοηθήσει την επιτάχυνση της διαδικασίας ρύθμισης οφειλών, καθώς θεωρήθηκε ότι η πρόσβαση στα ήδη επιφορτισμένα Πολυμελή Πρωτοδικεία θα απόβαινε δύσκολη και οικονομικά επιβαρυνόμενη. Πέρα από τα φυσικά πρόσωπα που παρουσίαζαν οικονομική αδυναμία να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις εξόφλησης των οφειλών τους, η κρίση στη χώρα δημιούργησε και μεγάλο αριθμό μικρών και μικρομεσαίων κυρίως επιχειρήσεων οι οποίες αδυνατούσαν να ανταπεξέλθουν στη διεκπεραίωση των εμπορικών τους συναλλαγών, με αποτέλεσμα να καταθέτουν αιτήσεις πτώχευσης (Μούτσιου 2018, Μακρής 2011)

Ως λύση λοιπόν για την αποφυγή υπερφόρτωσης των Πολυμελών Πρωτοδικείων ως αρμόδιων δικαστηρίων για τη ρύθμιση των οφειλών των φυσικών προσώπων προωθήθηκε η επιλογή των Ειρηνοδικείων. Καθώς τα Ειρηνοδικεία δεν είχαν χειριστεί ανάλογες καταστάσεις, η επιλογή αυτή προκάλεσε έκπληξη και δημιούργησε αντιδράσεις.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 3869/2010 η διαδικασία της εκδίκασης θα γίνει με εκούσια δικαιοδοσία, η οποία «επιτρέπει στο δικαστήριο την αυτεπάγγελτη έρευνα των γεγονότων, καθώς αυτό μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο και

αποδείξεις, ώστε να σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής του νόμου».

Ο Νόμος Κατσέλη για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά διαθέτει ένα ισχυρό κίνητρο για ένταξη στο Νόμο, καθώς προβλέπεται να αναστέλλονται, από τη στιγμή της κατάθεσης αίτησης στο ειρηνοδικείο, οι διαταγές πληρωμής προς τους οφειλέτες.

Η διάρκεια της αποπληρωμής μπορεί να είναι από 4 ως και 20 έτη, προκειμένου να δοθεί χρόνος στα υπερχρεωμένα νοικοκυριά να ανακάμψουν οικονομικά ώστε να καταφέρουν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους ζώντας σε μια ικανοποιητική οικονομική κατάσταση κατά το διάστημα αυτό.

2.2. Ο Νόμος «Κατσέλη» στην πράξη

Σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 4 του Νόμου 3869/2010 για τη ρύθμιση των χρεών και την απαλλαγή από το υπόλοιπό τους θα έπρεπε καταρχήν να γίνει προσπάθεια συμφωνίας με τους πιστωτές, στο πλαίσιο ενός εξωδικαστικού συμβιβασμού (Κατσάς).

Η πρόθεση του νομοθέτη, με την εισαγωγή του προδικαστικού σταδίου στο Νόμο, ήταν να προωθηθεί η κουλτούρα της διαπραγμάτευσης και ρύθμισης των χρεών, στο επίπεδο των κοινών συμφερόντων και δυνατοτήτων των αντισυμβαλλόμενων καθώς και η αποφυγή υπερφόρτωσης των δικαστηρίων με τις υποθέσεις.

Και ενώ η επιλογή της εκούσιας δικαιοδοσίας αποτελεί την ταχύτερη λύση για τη διευθέτηση των αιτήσεων ρύθμισης των οφειλών, τα αποτελέσματα δεν φάνηκαν να είναι τα αναμενόμενα.

Η σκληρή διαπραγμάτευση από μέρους των πιστωτών, οι οποίοι εμφανίζονταν διστακτικοί στο να αποδεχτούν την οικονομική δυνατότητα που παρουσίαζε ο οφειλέτης, καθώς και οι χαμηλών προσδοκιών προτάσεις των οφειλετών δεν απέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η διαδικασία ήταν χρονοβόρα και τελικά σε ελάχιστες περιπτώσεις απέδωσε η ρύθμιση χρεών με εξωδικαστικό συμβιβασμό, ενώ παράλληλα η διαδικασία απέβη κουραστική και αδικαιολόγητα επιβραδυμένη, καθώς ο οφειλέτης είχε το δικαίωμα να καταθέσει αίτηση για ρύθμιση των οφειλών του στο δικαστήριο, μόνο εφόσον η διαδικασία του εξωδικαστικού συμβιβασμού δεν απέφερε αποτέλεσμα (Κρητικός, 2014).

Σε αποκατάσταση των δυσκολιών και επιβραδύνσεων που παρατηρήθηκαν, στο Νόμο 4161/2013 έγινε τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 2 του Νόμου 3869/2010, όπου η τήρηση του σταδίου της εξωδικαστικής ρύθμισης των χρεών καθίσταται δυνατή και όχι υποχρεωτική για την προσφυγή στα Δικαστήρια. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Νόμου 4161/2013 *«καταργούνται οι κείμενες διατάξεις που αφορούσαν στη διαδικασία του εξωδικαστικού συμβιβασμού, με δεδομένο ότι τα αποτελέσματα της μέχρι σήμερα εφαρμογής της εν λόγω διαδικασίας δεν ήταν ικανοποιητικά, εξαιτίας κυρίως της απροθυμίας των πιστωτών να επεξεργαστούν κατά ουσιαστικό τρόπο τα σχετικά αιτήματα των οφειλετών, αλλά και επειδή οι πιστωτές δεν είχαν τη δυνατότητα πλήρους γνώσης της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη. Η επιδίωξη της εξώδικης ρύθμισης έχει καταστεί έτσι τοπική, προκαλώντας αδικαιολόγητη επιβάρυνση και επιβράδυνση της διαδικασίας»*.

Ο οφειλέτης κατά τη διαδικασία για τη ρύθμιση, βάσει του Ν.3869/2010, έχει επίσης τη δυνατότητα να ανακαλέσει την αίτηση που κατέθεσε στη γραμματεία του ειρηνοδικείου.

Η παραίτηση από το δικόγραφο δύναται να λάβει χώρα μέχρι την έναρξη της συζήτησης, ενώ η παραίτηση δεν προϋποθέτει ότι έχει επιδοθεί το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο στους πιστωτές, ούτε προϋποθέτει ότι το δικόγραφο της αίτησης ήταν πλήρες και παραδεκτό προς συζήτηση. Επίσης, δεν χρειάζεται η επίδοση κάποιου δικογράφου παραίτησης προς τους πιστωτές, για να ισχυροποιηθεί η παραίτηση. Μετά την παραίτηση, ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να επαναφέρει την ίδια ή άλλη αίτηση χωρίς κάποιον χρονικό ή τυχόν άλλο περιορισμό, καθώς λόγω της παραίτησης δεν έχει ασκήσει το δικονομικό δικαίωμα της άπαξ υπαγωγής στο Ν. 3869/2010. Αν ωστόσο επανακατατεθεί η αίτηση μπορεί να επαναληφθεί η αίτηση χορήγησης των ασφαλιστικών ή προληπτικών μέτρων, που είχαν παύσει με την ανάκληση της προηγούμενης αίτησης (Εφαρμογή του Ν. 3869/2010 – Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Ι. Βενιέρης – Θ. Κατσάς, 2013, σελ. 129).

2.3. Η Δικαστική Πορεία των Αιτήσεων

Σύμφωνα με τη μελέτη που παρουσίασε η ΕΕΚΕ της ΓΣΕΕ το 2019 για τα στοιχεία των δανειοληπτών που προσέτρεξαν στην ΕΕΚΕ για τη μεσολάβηση στην αίτησή τους για υπαγωγή στο Νόμο 3898/2010, ένας μέσος χρόνος αναμονής των δανειοληπτών οι υποθέσεις των οποίων έχουν τελεσιδικήσει κυμαίνεται από 336 έως 1.942 ημέρες (38 μήνες), από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης έως την έκδοση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου.

Αντίστοιχα όμως, υπάρχει και ένα πολύ μεγάλο ποσοστό οφειλετών που μέχρι να φτάσει η υπόθεσή τους σε εκδίκαση από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης χρειάστηκε να μεσολαβήσει ένα διάστημα ανάμεσα από 212 έως 2.127 ημέρες (49 μήνες).

Σχετικά δε με τα αποτελέσματα των οριστικών δικαστικών αποφάσεων, διαγράφηκε το 67,75% και ρυθμίστηκε το 32,25% από το σύνολο των οφειλών των οφειλετών που προσέφυγαν για μεσολάβηση στην ΕΕΚΕ. Τα ποσά που ρυθμίστηκαν θα αποπληρωθούν σε 169 μηνιαίες δόσεις κατά μέσο όρο, δηλαδή σε 14 χρόνια.

3. Τροποποιήσεις στο Ν.3689/2010

Ένα χρόνο μετά την ψήφιση του νόμου για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά, οι τροποποιήσεις πάνω στο Νόμο 3869/2010 ξεκίνησαν με το Άρθρο 85 του Νόμου 3996/2011 για την «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, Ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 170). Με το άρθρο 85 του Νόμου 3996/2011 γίνεται προσπάθεια διασαφήνισης ορισμένων διατάξεων του Νόμου 3869/2010, προκειμένου να απλοποιηθούν οι διαδικασίες και να ισχυροποιηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο νέο νόμο.

Στο τέλος του 2011 ψηφίστηκε Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ 262/Α/16.12.2011), όπου σύμφωνα με το άρθρο 1 της ΠΝΠ η αναστολή των πλειστηριασμών για την πρώτη κατοικία της παρ. 2 του άρθρου 9 του Νόμου 3869/2011 παρατάθηκε έως την 31/12/2012 (Wordpress, 2013).

Στη συνέχεια ψηφίστηκαν Νόμοι για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά προσπαθώντας να απεγκλωβίσουν τα εμπλεκόμενα μέρη που ενεργοποίησε ο Νόμος Κατσέλη από τις διαδικασίες και τις βασικές ελλείψεις του Νόμου 3689/2010.

3.1. Νόμος 4161/2013

Η αναθεώρηση του Νόμου Κατσέλη το 2013 από το Νόμο 4161/2013, “περί υπερχρεωμένων νοικοκυριών”, που τέθηκε σε ισχύ από την 14/06/2013, οδήγησε πολλούς δανειολήπτες σε σύγχυση, καθώς είχαν ξεκινήσει εξωδικαστική διαδικασία για την ρύθμιση των οφειλών τους με τους πιστωτές τους αλλά δεν είχαν προχωρήσει στο στάδιο της κατάθεσης αίτησης στο Ειρηνοδικείο.

Με το Νόμο 4161/2013, επικαιροποιείται ως προς τις διαδικασίες του ο νόμος Κατσέλη, αλλά γίνεται και πιο εύκολη η πρόσβαση των οφειλετών στη διαδικασία. Ο βασικός λόγος που οδήγησε στην υλοποίηση αυτών των αλλαγών ήταν η βραδύτητα που επικρατούσε στα ελληνικά δικαστήρια από την κατάθεση της αίτησης του οφειλέτη μέχρι και την εκδίκαση της υπόθεσής του.

Η βασική αλλαγή που επέφερε στις διατάξεις του Νόμου «Κατσέλη», σε μια προσπάθεια να απεγκλωβιστούν οι καταναλωτές και υπερχρεωμένοι οφειλέτες και να μπορούν να

αποφύγουν τα εμπόδια που δημιουργούνται κατά την προσπάθεια εξεύρεσης μιας κοινά αποδεκτής λύσης με τους πιστωτές τους, ήταν η κατάργηση του θεσμού του εξωδικαστικού συμβιβασμού και η αντικατάστασή του από το θεσμό του προδικαστικού συμβιβασμού. Σ' αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με το νέο νόμο δεν κατατίθεται αίτηση εξωδικαστικής ρύθμισης στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα το οποίο προέβη στη χορήγηση του δανείου στον οφειλέτη. Στα συμβαλλόμενα μέρη παρέχεται πλέον η διακριτική ευχέρεια και δεν αποτελεί προϋπόθεση η προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολάβησης πριν την υποβολή της αίτησης του οφειλέτη. Ως εκ τούτου ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα να προβεί σε κατάθεση για ρύθμιση και απαλλαγή από τις οφειλές του στο Ειρηνοδικείο, χωρίς την προγενέστερη άκαρπη περάτωση απόπειρας εξωδικαστικού συμβιβασμού με τους δανειστές. Ως προς αυτή την αλλαγή επιτυχία ήταν η σύντμηση χρόνου από την κατάθεση της αίτησης μέχρι και τη συζήτηση.

Το κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα παρέχει στον οφειλέτη μετά από αίτησή του αναλυτική βεβαίωση οφειλών, μέσα σε διάστημα 10 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Επιμηκύνεται δηλαδή η ευχέρεια του χρόνου απόκρισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από 5 σε 10 εργάσιμες μέρες, προφανώς λόγω του πελώριου και δυσβάσταχτου όγκου αντίστοιχων αιτημάτων. Η βεβαίωση οφειλών καταγράφει αναλυτικά τις οφειλές κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα, και το επιτόκιο με το οποίο εκτοκίζεται η οφειλή. Επίσης παρέχονται στοιχεία για το ποσό που αντιστοιχεί στο 10% της τελευταίας ενήμερης δόσης του κάθε δανείου. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται χωρίς καμία επιβάρυνση στον οφειλέτη.

Ο Νόμος προβλέπει πληρωμή των δόσεων ευθύς αμέσως από την υποβολή της αίτησης υπαγωγής στη ρύθμιση και το ποσό που έχει καταβληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης συμψηφίζεται με την τελική ρύθμιση που θα οριστεί από το δικαστήριο. Εισάγονται δηλαδή υποχρεωτικές καταβολές που συνυπολογίζονται στο τελικό ποσό της ρύθμισης που θα διατάξει το δικαστήριο. Σαν ελάχιστη καταβολή ορίζεται το 10% της τελευταίας ενήμερης δόσης και ελάχιστο ποσό μηνιαίας καταβολής ορίζεται το ποσό των 40 ευρώ, σε συμφωνία με το άρθρο 5, της παραγράφου 2 του Νόμου 3869/2010. Με την τροποποίηση αυτή υπήρξε προφανώς ανάσχεση καταχρηστικών αιτήσεων. Για τους δανειολήπτες που δεν έχουν καταθέσει ακόμη την αίτηση στο ειρηνοδικείο, ο οφειλέτης καλείται να καταβάλει τη δόση της πρότασής του. Σε περίπτωση που το δικαστήριο κρίνει

ότι η μηνιαία δόση της ρύθμισης πρέπει να είναι μεγαλύτερη, θα πρέπει να καταβληθεί η διαφορά από τις ήδη καταβεβλημένες δόσεις, έντοκα και μέσα σε διάστημα ενός έτους.

Βασική καινοτομία του νόμου 4161/2013 είναι η υποχρεωτική αναγραφή όλων των πιστωτών. Με το ν.3869/2010 δεν υπήρχε υποχρεωτικότητα ρύθμισης οφειλών προς όλους τους δανειστές, κάτι που είχε οδηγήσει σε έκδοση αντιφατικών αποφάσεων και διατύπωση εκ διαμέτρου αντίθετων θεωρητικών απόψεων.

Ο Νόμος δίνει τη δυνατότητα στο δικαστήριο για διάρκεια των δανειακών συμβάσεων μεγαλύτερη των 20 ετών, να προχωρήσει στη ρύθμιση της οφειλής με εξαίρεση της κύριας κατοικίας από τη ρευστοποίηση (άρθρ. 9 παρ. 2) και για μεγαλύτερη διάρκεια από αυτή των 20 ετών, με μέγιστο όριο τα 35 έτη. Με λίγα λόγια, τροποποιείται/αυξάνεται ο χρόνος καταβολών για τη διάσωση της κύριας κατοικίας.

Επίσης, με το νόμο 4161/2013 γίνεται τροποποίηση του χρόνου καταβολών του οφειλέτη προς τους δανειστές για την απαλλαγή από τις οφειλές του, από διάστημα τεσσάρων ετών που ίσχυε με το νόμο 3869/2010, σε χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από τρία έως πέντε έτη και προσδιορίζεται ελεύθερα από το Δικαστήριο.

Μείζονος σημασία τροποποίηση είναι εκείνη στο άρθρο 9, παρ2 Ν.3869/2010 με την οποία ο αιτηθείς την εξαίρεση της κύριας κατοικίας του οφειλέτη, υποχρεούται να αποπληρώσει το 80% της αντικειμενικής αξίας αυτής και όχι το μέχρι πρότινος 85% της εμπορικής αξίας του, ως αυτή αποτιμούνταν ελεύθερα από το δικαστήριο. Από την αλλαγή αυτή ευνοήθηκαν όσοι οφειλέτες είχαν κατοικίες στην επαρχία, όπου οι αντικειμενικές αξίες τους ήταν ιδιαίτερος πιο χαμηλές σε αντίθεση με τους οφειλέτες που είχαν κατοικίες σε καλές περιοχές των αστικών κέντρων των οποίων λόγω της κρίσης οι αντικειμενικές αξίες έμειναν ψηλές σε αντίθεση με τις εμπορικές τους αξίες που καταποντίστηκαν.

Μετά τη δημοσίευση του ν.4163/2013 τη διάσωση κύριας κατοικίας μπορεί να τη ζητήσει όχι μόνο ο οφειλέτης που έχει την πλήρη κυριότητα σε αυτήν αλλά και αυτός που έχει την ψιλή κυριότητα ή επικαρπία.

Η διαδικασία για τη δικάσιμο μπορεί να έχει διάρκεια μέχρι 6 μήνες από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης. Θεσπίζεται η «ημέρα επικύρωσης», η οποία ορίζεται σε δύο μήνες μετά την κατάθεση της αίτησης στο δικαστήριο. Δεν επιτρέπεται στο διάστημα αυτό η λήψη καταδικωκτικών μέτρων εναντίον του οφειλέτη.

3.2. Νόμος 4307/2014 (Νόμος Δένδια) (Διαγραφή Τραπεζικών Οφειλών έως 50%)

Ο Νόμος 4307/2014, γνωστός ως νόμος Δένδια, δεν έγινε ιδιαίτερα γνωστός και οι επιχειρήσεις που υπάχθηκαν σε αυτόν ήταν πολύ λίγες, παρά το γεγονός ότι έδινε την ευκαιρία σε οφειλέτες τραπεζών για διαγραφή έως και 50% των οφειλών τους και των προστίμων και προσαυξήσεων για οφειλές σε Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και φορολογικές αρχές. Με το νέο νόμο θεσπίστηκαν έκτακτα προσωρινά μέτρα για την ελάφρυνση του ιδιωτικού χρέους, ενώ παράλληλα δόθηκαν κίνητρα σε επιχειρήσεις και επαγγελματίες για τη ρύθμιση των οφειλών, τόσο σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και δημόσιες υπηρεσίες και ασφαλιστικά ταμεία.

Ο νέος νόμος με το άρθρο 78 παρέχει φορολογικά ευεργετήματα αποκλειστικά σε χρηματοδοτικούς φορείς που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα και χορήγησαν επιχειρηματικά δάνεια, αλλά παρέχει επίσης διαγραφές χρεών σε οφειλέτες για οφειλές που ορίζονται σύμφωνα με το νόμο ως επιλέξιμες. Επιλέξιμη-σε περίπτωση διαγραφής-είναι κάθε οφειλή που την 30/6/2014, είτε βρισκόταν σε καθυστέρηση πάνω από 90 ημέρες, είτε είχε ρυθμιστεί, είτε ήταν επίδικη.

Επίσης, για την ταχεία και αποτελεσματική εφαρμογή των νέων μέτρων, θεσπίζεται η σύσταση επιτροπής παρακολούθησης και συντονισμού της διαδικασίας υλοποίησης της εφαρμογής τους. Η επιτροπή παρακολούθησης της εφαρμογής των μέτρων του νέου νόμου ορίζεται παράλληλα με τις υπόλοιπες αρμοδιότητές της να υποβάλλει εκθέσεις προς την Τράπεζα της Ελλάδος, σχετικά με την ανταπόκριση των χρηματοδοτικών φορέων στην πραγματοποίηση των ρυθμίσεων και διαγραφών σύμφωνα με όσα ορίζει ο νόμος.

Ικανές για υπαγωγή στο νόμο είναι οι ενεργές και βιώσιμες επιχειρήσεις κάθε μορφής καθώς επίσης και οι επαγγελματίες, οι οποίοι για τη χρήση με λήξη την 31.12.2013 εμφάνισαν κύκλο εργασιών έως 2.500.000 ευρώ.

Η επιχείρηση ή ο επαγγελματίας, θα πρέπει επίσης ή να μην έχει υπαχθεί σε προπτωχευτική ή πτωχευτική διαδικασία του πτωχευτικού κώδικα, ή του νόμου 3869/2010, ή να έχει παραιτηθεί από τις συγκεκριμένες διαδικασίες. Παράλληλα ο επαγγελματίας ή τα μέλη της επιχείρησης να μην έχουν καταδικαστεί για φοροδιαφυγή, λαθρεμπορία ή απάτη σε βάρος του Δημοσίου.

Τέλος, θα πρέπει οι οφειλές του σε τράπεζες από επαγγελματικά δάνεια την 30/6/2014 να ήταν σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, ή ρυθμισμένες, ή ενήμερες, ενώ οι οφειλές του σε Φορολογικές Αρχές ή τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης να ήταν ληξιπρόθεσμες ή ενήμερες λόγω ρύθμισης.

Όσον αφορά τις προς ένταξη οφειλές, στο νόμο εντάσσονται επαγγελματικές και επιχειρηματικές οφειλές από τραπεζικό δανεισμό για το σύνολο των πιστωτών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οφειλές από πιστωτικές κάρτες ή δάνεια στεγαστικά ή καταναλωτικής πίστης. Υπάγονται δε και οφειλές εγγυημένες από το Ελληνικό Δημόσιο. Για τις αποδεκτές προς ένταξη οφειλές στο νόμο, για ποσά έως 500.000 ευρώ ανά τράπεζα, το μέγιστο ποσοστό για διαγραφή οφειλών ορίζεται το 50%.

Για διαγραφή του χρέους, το ύψος της οποίας μπορεί να φτάσει έως και το 50% και σε ποσό έως 500.000 ευρώ ανά τράπεζα, επιλέγονται οφειλές που κατά την 30/6/2014 βρίσκονταν ή σε καθυστέρηση 90 ημερών τουλάχιστον, ή βρίσκονταν ήδη σε ρύθμιση, ή ήταν επίδικες. Ορίζεται επίσης η δυνατότητα πρόσθετης διαγραφής των προστίμων και προσαυξήσεων για οφειλές προς φορολογικές αρχές και ασφαλιστικά ταμεία.

Η περίπτωση διαγραφής εξαρτάται από το σύνολο της οφειλής και το σύνολο της καθαρής περιουσίας του οφειλέτη, αλλά και των συνοφειλετών ή εγγυητών του χρέους. Για τους τυχόν συνοφειλέτες και εγγυητές, ο νόμος ορίζει τον περιορισμό της εγγύησής τους στο ποσό χρέους που θα απομείνει μετά την αφαίρεση από το αρχικό χρέος, του ποσού της διαγραφής. Το ποσό του χρέους που απομένει ως οφειλή, μετά από αίτηση του οφειλέτη για ρύθμιση των υποχρεώσεών του, διακανονίζεται με τις τράπεζες-δανειστές, συνήθως με μακροπρόθεσμο δάνειο.

Μαζί με την αίτηση για ρύθμιση του ποσού που απομένει μετά τη διαγραφή, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, υποβάλλεται «Βεβαίωση» η οποία βεβαιώνει ότι ισχύουν οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας του οφειλέτη, καταγράφει τα περιουσιακά του στοιχεία και τις υποχρεώσεις του για τον προσδιορισμό της καθαρής περιουσιακής του θέσης (δηλαδή περιουσιακά στοιχεία μείον υποχρεώσεις του) και προσδιορίζει την τρέχουσα αξία των περιουσιακών στοιχείων που διαθέτει ο οφειλέτης (για τα ακίνητα λαμβάνεται υπόψη τουλάχιστον η αντικειμενική αξία).

Η βεβαίωση περιλαμβάνει επίσης τα πλήρη στοιχεία κάθε επιχείρησης συγγενικού προσώπου πρώτου βαθμού ή συζύγου του οφειλέτη, εφόσον η έναρξη δραστηριότητας

είναι μετά την 1/1/2010 και εφόσον πρόκειται για επαγγελματία. Σε περίπτωση που ο τύπος της επιχείρησης είναι νομικό πρόσωπο, ελέγχεται η σχέση με τον ομόρρυθμο ή τον ελέγχοντα εταίρο, μεριδιούχο ή μέτοχο, ή συγγενών πρώτου βαθμού ή συζύγου των προσώπων αυτών. Παράλληλα, ελέγχονται τα στοιχεία ακινήτων που τυχόν μεταβιβάστηκαν από τον ίδιο τον οφειλέτη ή τους συνοφειλέτες από την 1/1/2010 και μετά. Στη βεβαίωση περιλαμβάνεται και άδεια κοινοποίησης των σχετικών δεδομένων προς τους εμπλεκόμενους φορείς, η οποία υπογράφεται από τον οφειλέτη και κάθε συνοφειλέτη.

Η βεβαίωση επέχει θέση βεβαιωτικού όρκου, (άρθρο 861 του Κ.Πολ.Δ.) και σε περίπτωση ψευδορκίας επιβάλλεται η προβλεπόμενη ποινή και πρόσθετη χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή είναι ίση με το τριπλάσιο των συνολικών διαγραφών που έγιναν στις οφειλές του επιλεγέντος οφειλέτη από τους φορείς-πιστωτές του.

Ο χρηματοδοτικός φορέας ανταποκρίνεται στην αίτηση για ρύθμιση ή και για διαγραφή κατά τη διακριτική του ευχέρεια, επιλέγοντας κατά πόσο θεωρεί ικανό τον οφειλέτη να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, εφόσον αυτές ρυθμιστούν. Ο φορέας έχει την ευχέρεια να παρέχει με διαφορετικούς όρους για κάθε οφειλέτη τη ρύθμιση ή και τη διαγραφή, όπως και το δικαίωμα να αρνηθεί.

Σε περίπτωση διαγραφής χρέους στο οποίο έχει παρασχεθεί εγγύηση από το Ελληνικό Δημόσιο, περιορίζεται κατ' αναλογία και η εγγύηση του Δημοσίου. Σ' αυτή την περίπτωση, προκειμένου να γίνει η ρύθμιση ή και διαγραφή που αιτείται ο οφειλέτης, αν υπάρχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λοιπούς φορείς, όπως στη Φορολογική Διοίκηση ή και στους ασφαλιστικούς οργανισμούς, απαιτείται αυτές να έχουν υπαχθεί σε πρόγραμμα εξυπηρέτησής τους, είτε να έχουν υπαχθεί σε αντίστοιχες διατάξεις που βρίσκονται σε ισχύ.

Εφόσον ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο λάβει βεβαίωση από χρηματοδοτικό φορέα και την προσκομίσει σε φορείς φορολογικής διοίκησης ή ασφαλιστικούς οργανισμούς, δικαιούται και πρόσθετη διαγραφή των τυχόν προσαυξήσεων, προστίμων και τόκων εκπρόθεσμης καταβολής, σε ποσοστό 20%, επιπλέον των προβλεπόμενων στα άρθρα 51 και 54 του ν. 4305/2014 (Α' 237), ανάλογα με τον αριθμό των δόσεων της ρύθμισής του.

Σε περίπτωση που ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει καθώς οφείλει τους όρους της ρύθμισης, σύμφωνα με το άρθρο 6 του νέου νόμου και τα άρθρα 51 και 54 του ν. 4305/2014, για

χρονικό διάστημα αθροιστικά μεγαλύτερο των 3 μηνών, για οποιαδήποτε από τις ρυθμισμένες υποχρεώσεις του, αυτοδίκαια αναβιώνουν οι υποχρεώσεις που έχουν υπαχθεί σε ρύθμιση και αναδρομικά αναβιώνουν όλες συνολικά οι διαγραμμένες υποχρεώσεις, προσαυξήσεις, τόκοι και πρόστιμα από την ένταξή του στο νόμο, όπως οι υποχρεώσεις προς τη Φορολογική Διοίκηση και τους ΦΚΑ. Όλες οι οφειλές καθίστανται προς κάθε φορέα συνολικά και άμεσα απαιτητές και ληξιπρόθεσμες.

Τέλος, σε περίπτωση αναβίωσης οφειλών εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο, ευθύνεται το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις σχετικές αποφάσεις, με βάση τις οποίες έγινε η χορήγηση της εγγύησής του.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΡΥΘΜΙΣΗ ΧΡΕΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΡΥΘΜΙΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΜΕ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ
ΑΡΘΡΑ Ν. 4307/2014	60-61	62-67
ΠΟΙΟΙ ΥΠΑΓΟΝΤΑΙ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΜΕ ΚΥΚΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΙΣ 31.12.2013 ΕΩΣ 2.500.000 ΕΥΡΩ.	ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.
ΠΟΙΕΣ ΟΦΕΙΛΕΣ ΥΠΑΓΟΝΤΑΙ	ΟΦΕΙΛΕΣ (ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ) ΠΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ LEASING – FACTORING ΠΟΥ ΣΤΙΣ 30.6.2014 ΕΙΤΕ ΗΤΑΝ ΣΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΑΝΩ ΤΩΝ 90 ΗΜΕΡΩΝ ΕΙΤΕ ΕΙΧΑΝ ΡΥΘΜΙΣΘΕΙ.	ΟΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΤΟΥΣ (ΕΓΛΣ ΚΑΙ ΔΠΧΠ) ΜΕ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΙΣ ΟΦΕΙΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ, ΤΗΝ ΕΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ.
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ	<ul style="list-style-type: none"> · ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ. · ΜΗ ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΕ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ (Η ΕΓΚΛΗΡΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΑΠΟ ΑΥΤΗ). · ΜΗ ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟ Ν. 3869/2010 (Η ΕΓΚΛΗΡΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΑΠΟ ΑΥΤΟΝ). · ΜΗ ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΤΑΔΙΚΗΣ ΓΙΑ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑ Ή ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ Ή ΑΠΑΤΗ ΚΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ. · ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΣΕ ΕΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛ. ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑΣ. 	<ul style="list-style-type: none"> · ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ 50,1 % ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ 50,1% ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝ ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΕΣ Ή ΑΛΛΕΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ. · ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΔΥΟ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΑΝ Ο ΟΦΕΙΛΕΤΗΣ ΕΧΕΙ ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΕ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ ΜΙΑ, ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΥΝ ΤΟ 20% ΤΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ. · ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΣΕ ΕΦΟΡΙΑ & ΑΣΦΑΛ. ΤΑΜΕΙΑ.
ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗΣ	31.03.2016	31.03.2016

Εικόνα 12 Ο Νόμος 4307/2014. Πηγή Varplaw.gr

3.3. Νόμος 4336/2015

Μέχρι την έναρξη ισχύος του Νόμου 4336/2015 η αίτηση των οφειλετών ενός υπερχρεωμένου νοικοκυριού περιλάμβανε την κατάσταση της περιουσίας και των εισοδημάτων του νοικοκυριού, τις υποχρεώσεις και τους πιστωτές στους οποίους όφειλε και σχέδιο για τη ρύθμιση των οφειλών, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Νόμου 3869/2010.

Οι βασικές τροποποιήσεις αφορούν αρχικά στη διεύρυνση των οφειλών των υπερχρεωμένων οφειλετών. Οι οφειλές πλέον μπορούν να αφορούν και χρέη στο Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), τα ασφαλιστικά ταμεία και λοιπούς δημόσιους φορείς. Παράλληλα εισάγει αλλαγές στις διαδικασίες υποβολής και εκδίκασης της αίτησης για ρύθμιση των οφειλών.

Οι αιτήσεις που υποβάλλονται πλέον με το Νόμο 4336/2015 αναφέρουν τυχόν μεταβιβάσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων, οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί τα τρία τελευταία έτη πριν την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου 4336/2015.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 9 του Νόμου 4336/2015 η αίτηση συνοδεύεται από σχέδιο για την διευθέτηση των οφειλών, με βάση το οποίο οφείλουν να εξυπηρετούνται και τα συμφέροντα των οφειλετών αλλά και των πιστωτών.

Σημαντική αναθεώρηση του Νόμου Κατσέλη έγινε ως προς την υιοθέτηση των «Εύλογων Δαπανών Διαβίωσης». Ο Ν. 4336/2015 καθιερώνει το κριτήριο των «Εύλογων Δαπανών Διαβίωσης» σύμφωνα με τα ποσά που διαμορφώνονται από την ΕΛΣΤΑΤ.

Οι δαπάνες κατά την έναρξη ισχύος του Νόμου καθορίζονται ως εξής:

- για έναν ενήλικα στο ποσό των 537 έως 682 ευρώ μηνιαίως,
- για δύο ενήλικες στο ποσό των 906 έως 1.160 ευρώ μηνιαίως,
- για έναν ενήλικα με ένα τέκνο στο ποσό των 758 έως 962 ευρώ μηνιαίως,
- για δύο ενήλικες με ένα τέκνο στο ποσό των 1.126 έως 1.440 ευρώ μηνιαίως,
- για δύο ενήλικες με δύο τέκνα στο ποσό των 1.347 έως 1.720 ευρώ μηνιαίως, και
- για δύο ενήλικες με τρία τέκνα στο ποσό των 1.568 έως 2.000 ευρώ μηνιαίως.

Το δικαστήριο κατά τη ρύθμιση δόσεων ορίζει μηνιαία δόση αφού αφαιρέσει από το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα του οφειλέτη τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης του νοικοκυριού, του ίδιου και της οικογένειάς του. Εξορθολογίζεται με το Νόμο η δυνατότητα αποπληρωμής χωρίς να κινδυνεύει το βιοτικό επίπεδο της οικογένειας του οφειλέτη.

3.4. Νόμος 4469/2017 - Ο αναθεωρημένος Νόμος Κατσέλη - Σταθάκη

Ο αναθεωρημένος Νόμος 4469/2017, «περί Εξωδικαστικού Μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και άλλων διατάξεων», γνωστός και ως Νόμος «Κατσέλη – Σταθάκη» για τη ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (Ν.3869/2010), αποτελεί πλήρες πλαίσιο για τα στάδια της προδικαστικής και της δικαστικής ρύθμισης των οφειλών των υπερχρεωμένων νοικοκυριών. Επίσης μπορούν να ενταχθούν και ελεύθεροι επαγγελματίες οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν την αδυναμία εκπλήρωσης των οφειλόμενων υποχρεώσεών τους και να προστατεύσουν την πρώτη κατοικία τους.

Η αναθεώρηση του Νόμου 3869/2010 αφορά στη ρύθμιση όλων των οφειλών του φυσικού προσώπου και όχι μόνο σε στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, τα οποία αφορούσε ο αρχικός νόμος. Στην παρούσα αναθεώρηση του Νόμου είναι δυνατόν να ρυθμιστούν όλα τα χρέη στο Δημόσιο (Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εφορία, ασφαλιστικά ταμεία), στις τράπεζες, καθώς και σε ιδιώτες.

Στο νέο πλαίσιο του Νόμου δύνανται να ενταχθούν ελεύθεροι επαγγελματίες καθώς και πρώην έμποροι, μισθωτοί, άνεργοι, συνταξιούχοι οι οποίοι κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης υπαγωγής έχουν χάσει την πτωχευτική ικανότητα και δεν τελούν υπό πτώχευση.

Βασικό κριτήριο στην αναθεώρηση του Νόμου ορίζεται ο στατιστικός δείκτης Εύλογων Δαπανών Διαβίωσης (ΕΔΔ). Ο συγκεκριμένος δείκτης προσδιορίζει στατιστικά το ύψος των εισοδημάτων του προς ένταξη στο Νόμο, φυσικού προσώπου το οποίο οφείλει να προστατευτεί προκειμένου να υποστηριχτεί το επίπεδο διαβίωσής του και της οικογένειάς του νοικοκυριού. Για μια οικογένεια με ένα παιδί ορίζεται ως μέγιστο ποσό για τη διαβίωσή της, το ποσό των 1440 ευρώ, με βάση τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης. Για κάθε επιπλέον παιδί το ποσό προσαυξάνεται κατά 280 ευρώ. Επιπλέον, προσαυξάνεται με τα ποσά του ενοικίου και των ιατρικών δαπανών.

Ο αναθεωρημένος Νόμος θέτει υποχρεωτικότητα ορισμού δόσεων αποπληρωμής για το ποσό της διαφοράς των εισοδημάτων σε σχέση με το ποσό που προκύπτει κατά τον υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης. Ειδικές ευεργετικές διατάξεις προβλέπονται για όσους έχουν μη εξασφαλισμένες οφειλές, όπως καταναλωτικά δάνεια ή πιστωτικές κάρτες, και δεν διαθέτουν επαρκή περιουσιακά στοιχεία. Για αυτή την κατηγορία ορίζεται παράλληλα η επιδίκαση ενός μεγάλου ποσού ή και η πλήρης διαγραφή

του υπολοίπου των οφειλών μετά από χρονικό διάστημα τριών ετών. Αντίστοιχα, για οφειλέτες με χρέη κάτω των 20.000 ευρώ που παρουσιάζουν μηδενικό εισόδημα, ορίζεται παράλληλα να επιδικαστεί ένα μεγάλο ποσό ή και η πλήρης διαγραφή του υπολοίπου των οφειλών μετά από 18μηνο διάστημα. .

Πριν την αίτηση, ο Νόμος προτρέπει την προσφυγή εξωδικαστικά για την εξεύρεση λύσης με τη διαμεσολάβηση, ή μέσω του Συνηγόρου του Καταναλωτή ή των Καταναλωτικών Ενώσεων, για τη ρύθμιση των οφειλών. Σε περίπτωση μη διακανονισμού, ή αν ο χρόνος δεν επιτρέπει άλλη διευθέτηση μπορεί να γίνει απευθείας αίτηση με βάση το αναθεωρημένο πλαίσιο του Νόμου.

Η αίτηση περιλαμβάνει σχέδιο αποπληρωμής των οφειλών αλλά και αίτημα για την διαγραφή μικροοφειλών, σε περίπτωση οφειλετών που δεν εμφανίζουν περιουσιακά στοιχεία ούτε εισόδημα.

Προσφέρεται επίσης η δυνατότητα προδικαστικού συμβιβασμού με τους πιστωτές, ακόμη και μετά την αίτηση υπαγωγής στο νέο Νόμο, όπου λειτουργούν οι ευεργετικές διατάξεις του Νόμου, παρά το γεγονός ότι δεν προχωράει η διαδικασία στο στάδιο της δίκης.

Μετά την πάροδο δύο μηνών, εφόσον δεν έχει προκύψει συμβιβασμός σε προδικαστικό στάδιο και η αίτηση έχει γίνει αποδεκτή, σε Προσωρινό δικαστήριο, εν αναμονή της δίκης, ο ειρηνοδίκης είναι δυνατόν να αποφασίσει την αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη και να ορίσει το ύψος των δόσεων για κάθε υποχρέωση που έχει συμπεριληφθεί στην αίτηση υπαγωγής στο νέο Νόμο, σύμφωνα με τον υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης.

Σε περιπτώσεις που αφορούν σε ευάλωτες ομάδες, (χρόνια ανεργία, σοβαρά προβλήματα υγείας, χαμηλό επίπεδο διαβίωσης) προσδιορίζονται μηνιαίες καταβολές που αφορούν σε ποσά μικρού ύψους, στα οποία δύνανται να ανταπεξέλθουν οι οφειλέτες, ή και μηδενικά ποσά.

Η ρύθμιση που θα ορίσει το προσωρινό δικαστήριο θα πρέπει να τηρείται από τον οφειλέτη με συνέπεια, μέχρι και την εκδίκαση της υπόθεσης, στο τελικό δικαστήριο.

Στο διάστημα από το προσωρινό δικαστήριο μέχρι την δικάσιμο του τελικού δικαστηρίου ο οφειλέτης είναι δυνατόν να διαπραγματευτεί με τους πιστωτές ή/και να ζητήσει τη

βοήθεια διαμεσολαβητή, να απευθυνθεί σε Καταναλωτικές Ενώσεις ή να ζητήσει τις υπηρεσίες του Συνηγόρου του Καταναλωτή.

Η δικάσιμος για τη συζήτηση της αίτησης ορίζεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των έξι μηνών, από την ημερομηνία κατά την οποία ολοκληρώθηκε η κατάθεση της αίτησης.

3.5. Ο Νόμος 4549/2018 (ΦΕΚ Α 105 Α/18)

Ο Νόμος 4549/2018 με «Διατάξεις για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019 - 2022», δημοσιεύθηκε στις 14.6.2018 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως). Οι διατάξεις 45 – 68 αφορούν τροποποίηση των νόμων 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών και Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.

Ο νέος νόμος επιφέρει επίσης και αλλαγές στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και τον Πτωχευτικό Κώδικα. Η τροποποίηση στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αφορά στο άρθρο 966 ΚΠολΔ στο Κεφάλαιο σχετικά με την κατάσχεση της κινητής περιουσίας του οφειλέτη (Lawpost, 2018).

Ειδικότερα, σχετικά με την παράγραφο 2, του άρθρου 966 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθενται τα παρακάτω τρία εδάφια:

«Η δικάσιμος για τη συζήτηση της σχετικής αίτησης ορίζεται υποχρεωτικά και κατά απόλυτη προτεραιότητα εντός οκτώ (8) εργασίμων ημερών από την κατάθεσή της και επιδίδεται τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν από τη συζήτηση.

Η απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικά εντός οκτώ (8) εργάσιμων ημερών από τη συζήτηση της αίτησης.

Ο αιτών οφείλει να προσκομίσει κατά τη συζήτηση έκθεση εκτίμησης της αξίας του πράγματος με χρόνο εκτίμησης μεταγενέστερο της ημερομηνίας ορισμού διενέργειας του τελευταίου πλειστηριασμού».

Με βάση το νέο νόμο κάθε αποδεικτικό μέσο, όπως εκθέσεις εκτίμησης πιστοποιημένων εκτιμητών, μπορεί πλέον να λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο, για τον καθορισμό της νέας τιμής πρώτης προσφοράς.

Η αιτιολογική έκθεση τροποποίησης του άρθρου 966 της ΚΠολΔ περιγράφει ότι αποσκοπεί στην αποτελεσματική εφαρμογή της, έτσι ώστε η απόφαση του δικαστηρίου να εκδοθεί όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και να διασφαλίζεται ως δίκαιη. Συγκεκριμένα, με τις σχετικές διατάξεις του Ν. 4549/2018 οριοθετείται χρονικά όλη η διαδικασία από την κατάθεση της αίτησης μέχρι την έκδοση απόφασης και ρυθμίζονται ενέργειες όπως η κλήτευση. Αν η έκβαση των πλειστηριασμών αποβεί άκαρπη, για να επιλυθεί το θέμα, η έκθεση εκτίμησης από πιστοποιημένο εκτιμητή ακινήτων μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό αποδεικτικό μέσο.

Ως προς τις μεταρρυθμίσεις του Πτωχευτικού Κώδικα, ενισχύεται ο θεσμός της απαλλαγής, ο οποίος είχε αναμορφωθεί με το ν. 4446/2016. Αποσκοπεί παράλληλα στον αποστιγματισμό της πτώχευσης. Δίνει τη δυνατότητα δεύτερης ευκαιρίας στα φυσικά πρόσωπα που δηλώνουν πτώχευση και δεν έχουν επιδείξει κακόπιστη συμπεριφορά. Επίσης δεύτερη ευκαιρία προσφέρεται και σε φυσικά πρόσωπα που δεν μπορούν να δηλώσουν πτώχευση, καθώς δεν διαθέτουν περιουσία, και παραμένουν σε διαρκή εκκρεμότητα, όπου το δικαστήριο αποφαινεται αν ο οφειλέτης είναι «συγγνωστός». Οι σχετικές με αυτή την κατηγορία οφειλετών διατάξεις, συνάδουν με τις αντίστοιχες διατάξεις του ν. 4446/2016 και προωθούν τις αναγκαίες προσαρμογές για την διασφάλιση της απαλλαγής του οφειλέτη, με αυστηρά προσδιορισμένο χρονικό περιορισμό τριών ετών, αντί των δύο ετών που προβλέπονται στη γενική ρύθμιση.

3.6. Ο Νόμος 4605/2019 (Νέο πλαίσιο προστασίας κύριας κατοικίας)

Ο εν λόγω νόμος έχει προσωρινή ισχύ (αιτήσεις από 01/03/2019 έως 31/12/2019) και δίνει τη δυνατότητα προστασίας της κύριας κατοικίας του οφειλέτη, μέσω υποβολής αίτησης σε ηλεκτρονική πλατφόρμα και όχι με δικαστική απόφαση όπως στο νόμο Κατσέλη. Το δάνειο πρέπει να είναι ληξιπρόθεσμο για τουλάχιστον 90 ημέρες έως την 31/12/2018. Πριν την οριστική υποβολή της αίτησης, η πλατφόρμα ενημερώνει τον αιτούντα για την επιλεξιμότητά του ή μη. Αν παρά την ένδειξη αυτή ο αιτών υποβάλει οριστικά την αίτηση, η πλατφόρμα παράγει απευθείας βεβαίωση απόρριψης της αίτησης και σταματά την

περαιτέρω εξέλιξη της διαδικασίας. Με την αίτηση υπαγωγής, ο αιτών δίνει την άδεια στους πιστωτές και στο Δημόσιο για άρση φορολογικού και τραπεζικού απορρήτου.

Η διαδικασία δεν έχει καθολικό χαρακτήρα, δηλαδή δεν εντάσσονται όλες οι υποχρεώσεις του νοικοκυριού (π.χ. χρέη προς Δημόσιο, Ασφαλιστικά Ταμεία, δάνεια χωρίς εξασφάλιση στην πρώτη κατοικία, δάνεια με εγγύηση του ελληνικού δημοσίου), παρά μόνο οφειλές από οποιαδήποτε αιτία προς πιστωτικά ιδρύματα και οφειλές από στεγαστικό δάνειο προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Επίσης, υπάρχει όριο ως προς το ύψος των οφειλών που εντάσσονται στη ρύθμιση. Συγκεκριμένα, για τις επιχειρηματικές οφειλές το ποσό δεν πρέπει να ξεπερνά τις 100.000 ευρώ ανά πιστωτή ενώ για τις προσωπικές το ποσό πρέπει να ανέρχεται το πολύ στις 130.000 ευρώ ανά πιστωτή. Τα όρια αυτά συμπεριλαμβάνουν τόκους και έξοδα.(Πηγή: www.eea.gr).

Καίρια διαφορά ανάμεσα στο νόμο Κατσέλη και το ν.4605/2019 είναι ότι ανεξαρτήτως ιδιότητας, δικαίωμα υπαγωγής έχουν όλοι (είτε έχουν πτωχευτική ικανότητα είτε όχι). Δεν εντάσσονται βέβαια εταιρείες παρά μόνο φυσικά πρόσωπα. Επιπλέον για πρώτη φορά ρυθμίζονται επαγγελματικά δάνεια με τον περιορισμό να υπάρχει εξασφάλιση στην κύρια κατοικία του οφειλέτη.

Το πρόγραμμα προβλέπει κούρεμα της οφειλής ανάλογα με την εμπορική αξία της κατοικίας ενώ επιδοτείται από το Ελληνικό Δημόσιο μέρος της μηνιαίας δόσης κατά ποσοστό που δύναται να φτάσει έως και το 1/2 της δόσης ανάλογα με το οικογενειακό εισόδημα του δανειολήπτη. Πιο συγκεκριμένα, ο οφειλέτης θα καταβάλλει το 120% της εμπορικής αξίας σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις σε χρονικό διάστημα 25 ετών έως το 80^ο έτος της ηλικίας του το ανώτερο, με βάση επιτοκίου το Euribor 3μήνου προσαυξημένο κατά 2%. Το ποσό άνω της αξίας αυτής διαγράφεται.

Κριτήρια Επιλεξιμότητας στο πλαίσιο του Ν.4605/2019 (I)

- Πριν την οριστική υποβολή της αίτησης πραγματοποιείται προέλεγχος επιλεξιμότητας ή μη του αιτούντος
- Προκειμένου να είναι επιλέξιμος πρέπει να τηρούνται τα παρακάτω κριτήρια:

α/α	Κριτήριο	Άντληση από το Σύστημα	Κατά δήλωση του αιτούντα	Πλήρωση κριτηρίου
1.	Να υπάρχει εμπράγματο δικαίωμα σε κύρια κατοικία	√		ΝΑΙ
2.	Έκδοση οριστικής απόφασης που απέρριψε την αίτηση του άρθρου 4 του ν.3869/2010 (Α' 130) λόγω δόλιας περιέλευσης σε αδυναμία πληρωμής;		√	ΟΧΙ
3.	Έκδοση οριστικής απόφασης που απέρριψε την αίτηση του άρθρου 4 του ν.3869/2010 (Α' 130) λόγω ύπαρξης επαρκούς περιουσίας;		√	ΟΧΙ
4.	Έκδοση οριστικής απόφασης και έκπτωση του οφειλέτη κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του ν. 3869/2010;		√	ΟΧΙ
5.	Έκδοση οριστικής απόφασης που δέχθηκε την αίτηση ενώ το σχέδιο διευθέτησης οφειλών καταγγέλθηκε κατά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ν. 3869/2010;		√	ΟΧΙ

6	Εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης στην κύρια κατοικία	√		ΝΑΙ
7	Καθυστέρηση οφειλών για χρονικό διάστημα ≥ 90 ημερών κατά την 31 ^η /12/2018 με εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης στην κύρια κατοικία	√		ΝΑΙ
8	Για τις προς ρύθμιση οφειλές υφίσταται εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	√		ΟΧΙ
9	Οι προς ρύθμιση οφειλές α) δεν έχουν ρυθμιστεί σύμφωνα με τα άρθρα 99 επ. του νόμου 3588/2007, 61-67 του ν. 4307/2014, ή το ν. 4469/2017 ή β) δεν υπάρχει εκκρεμής αίτηση ρύθμισης κατά τις διατάξεις αυτές		√	ΝΑΙ

Εικόνα 13 Τα κριτήρια επιλεξιμότητας ν.4650/2019 Πηγή sofokleousin.gr/proti-katoikia

Με το Νόμο 4605/2019 ορίστηκαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας των υπαγόμενων στο Νόμο για τη ρύθμιση του «κόκκινου» δανείου τους και εφόσον κριθούν επιλέξιμοι, για τη νέα δόση που θα προκύψει δικαιούνται να λάβουν επιδότηση από το Δημόσιο.

Το ύψος της επιδότησης για ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια, με υποθήκη στην πρώτη κατοικία, είναι μεταξύ 20% και 50%. Συνυπολογίζονται δε για το ύψος της η οικογενειακή κατάσταση και τα εισοδήματα του οφειλέτη.

Η προστασία της πρώτης κατοικίας έληξε την 28/02/2019, όταν έληξε και η ισχύς του Ν.3869/2010. Στη συνέχεια, ο ν.4605/2019 παρείχε προστασία μόνο για 6 μήνες, καλύπτοντας συγκεκριμένους δανειολήπτες και με την προϋπόθεση ρύθμισης του δανείου. Η ισχύς του νόμου πήρε παράταση 7 μήνες έως την 31.07.2020. Παρά τις σημαντικές τροποποιήσεις, αλλά και την ενεργοποίηση της κρατικής επιδότησης για την προστασία των ευάλωτων οφειλετών, δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Από την 3/8/2020, στο πλαίσιο αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού που έπληξε την υφήλιο στις αρχές του 2020, ισχύει ένα νέο πρόγραμμα για όλους τους δανειολήπτες με υποθήκη την πρώτη κατοικία, το Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ» του Υπουργείου Οικονομικών, που αποσκοπεί στη ρύθμιση οφειλών από δάνεια, με επιδότηση του Δημοσίου για την καταβολή των μηνιαίων δόσεων. Πρόκειται για μια πλήρως εξωδικαστική διαδικασία.

4. Νόμος 4714/2020 (Νέος πτωχευτικός Κώδικας-Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας)

Ο Νόμος 4714/2020, το λεγόμενο πρόγραμμα "Γέφυρα", αποτελεί μέρος των μέτρων για την προστασία των πληγέντων από την πανδημία του κορωνοϊού το 2020 και αφορά κυρίως στην προστασία της κύριας κατοικίας. Στο πρόγραμμα μπορούν να ενταχθούν δυνητικά γύρω στα 330.000 νοικοκυριά. Αφορά δανειολήπτες που έχουν πληγεί οικονομικά λόγω της πανδημίας, συμπεριλαμβανόμενων και αυτών που έχουν μη εξυπηρετούμενο δάνειο, ακόμη και μετά το τέλος του 2018. Επιβραβεύονται βέβαια για 1^η φορά και οι συνεπείς δανειολήπτες.

Βασικά χαρακτηριστικά του νέου Νόμου είναι η πρόληψη και η αποφυγή της αφερεγγυότητας με απλοποίηση των διαδικασιών και αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών με τη δημιουργία ηλεκτρονικού Μητρώου Φερεγγυότητας, το οποίο αποτυπώνει κάθε στάδιο της διαδικασίας ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μέσο επικοινωνίας όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Η προθεσμία υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης, χωρίς να απαιτείται η προσκόμιση εγγράφων, έληγε στις 30/09/2020 και δόθηκε παράταση έως τις 31/10/2020. Μετά την υποβολή της αίτησης, μέσα σε διάστημα δεκαπενθημέρου, ο δανειολήπτης ενημερώνεται αν είναι επιλέξιμος ή όχι. Εφόσον κριθεί επιλέξιμος, μέχρι το τέλος του έτους, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να καλέσουν τον οφειλέτη για να συμφωνήσουν για τη ρύθμιση των οφειλών του.

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της συμφωνίας, θα γίνει αναστολή των πληρωμών του δανείου και ταυτόχρονα θα ξεκινήσει η καταβολή της επιδότησης των μηνιαίων δόσεων του δανείου από το Δημόσιο, η οποία θα διαρκέσει για διάστημα εννέα μηνών. Το πρόγραμμα παρέχει στους δικαιούχους, έως και 90% επιδότηση του δανείου τους με μέγιστο ποσό τα 600€.

Όταν λήξει το διάστημα της επιδότησης από το Δημόσιο, ο οφειλέτης υποχρεούται να συνεχίσει την τακτική αποπληρωμή του δανείου μέχρι την οριστική αποπληρωμή του (Καρδάκου, 2020).

4.1. Το πρόγραμμα «Γέφυρα»

Το πρόγραμμα κατατέθηκε στη Βουλή ως σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Ρύθμιση Οφειλών και Παροχή Δεύτερης Ευκαιρίας» με σκοπό να αναμορφωθεί εκ βάθρων το πλαίσιο για την αντιμετώπιση της αδυναμίας αποπληρωμής των οφειλών φυσικών ή νομικών προσώπων, για την απαλλαγή από τα χρέη και ταυτόχρονα για τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Συνολικά, οι διαδικασίες που εισηγείται ο νέος νόμος αποσκοπούν στην πρόληψη και την αποφυγή της αφερεγγυότητας καθώς και στην αντιμετώπισή της. Εξαιρούνται από το πρόγραμμα όσοι έχουν υπαχθεί στη ρύθμιση των ν.4605/2019, ν.3588/2007,ν.4307/2014 και ν.4469/2014.

Οι υπερχρεωμένοι θα μπορέσουν να απαλλαχθούν πλήρως από τα χρέη τους, καθώς ο νέος νόμος αποτελεί μια δεύτερη ευκαιρία για τη βελτίωση των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής από τα χρέη, θέτοντας ως βασικό στόχο τον περιορισμό της διάρκειάς τους.

Οι διαδικασίες που εισηγείται ο νέος Νόμος εναρμονίζονται με τις διατάξεις της Οδηγίας 1023/2019 «περί πλαισίου για την προληπτική αναδιάρθρωση, την απαλλαγή από τα χρέη και τις ανικανότητες ή την έκπτωση οφειλετών, καθώς και περί μέτρων βελτίωσης των διαδικασιών αυτών, και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 (Οδηγία για την αναδιάρθρωση και την αφερεγγυότητα)».

Το νέο πλαίσιο δίνει τη δυνατότητα σε όλα τα φυσικά πρόσωπα να απαλλαγούν από τα χρέη σε διάστημα τριών ετών από την κήρυξη της πτώχευσης, εφόσον συνεργαστούν. Σε περίπτωση δε, που τα φυσικά πρόσωπα σε πτώχευση εισφέρουν στη πτωχευτική περιουσία μεγάλης αξίας περιουσιακά στοιχεία, όπως π.χ. την κύρια κατοικία τους, είναι δυνατόν η απαλλαγή να επέλθει μέσα σε διάστημα ενός έτους από την κήρυξη της πτώχευσης.

Διασφαλίζει επίσης το νέο σχέδιο νόμου ότι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες που κρίνονται βιώσιμες ενώ παρουσιάζουν δυσχέρεια στην εξόφληση των χρεών τους θα έχουν πρόσβαση σε εθνικά πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης προκειμένου να εξυγιανθούν και να εξακολουθήσουν τη λειτουργία τους χωρίς το οικονομικό βάρος των χρεών τους. Εξαιρούνται από το Νόμο ως οφειλέτες οι φορείς του Δημοσίου και χρηματοδοτικά ιδρύματα (lawspot.gr, 2020).

Ο νόμος είναι διαρθρωμένος σε πέντε Βιβλία:

Βιβλίο Πρώτο: Πρόληψη της Αφερεγγυότητας

Για την πρόληψη της αφερεγγυότητας εισάγεται μηχανισμός για την έγκαιρη προειδοποίηση των οφειλετών.

Εισάγεται επίσης ο εξωδικαστικός μηχανισμός αντιμετώπισης των οφειλών φυσικών και νομικών προσώπων και αναθεωρείται ο θεσμός εξυγίανσης των επιχειρήσεων.

Βιβλίο Δεύτερο: Πτώχευση

Ο νέος νόμος βελτιώνει το υπάρχον πτωχευτικό πλαίσιο, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η πτώχευση φυσικών και νομικών προσώπων.

Βιβλίο Τρίτο: Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και Ρήτρες Παρακολούθησης-

Οι οφειλέτες που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες προστατεύονται από το Νόμο σε επίπεδο πρόληψης και προστασίας της πρώτης κατοικίας τους. Παράλληλα θεσπίζεται η απλούστευση των διαδικασιών και καθορίζονται διαδικασίες με χρήση ηλεκτρονικών μέσων για την προστασία των ευάλωτων ομάδων.

Βιβλίο Τέταρτο: Διαχειριστές Αφερεγγυότητας

Βελτιώνονται οι ρυθμίσεις που αφορούν στο διαχειριστή αφερεγγυότητας, με συμπλήρωση των σχετικών ρυθμίσεων.

Βιβλίο Πέμπτο: Κοινές, Τελικές και Μεταβατικές Διατάξεις

Στο τελευταίο βιβλίο θεσπίζονται οι κοινές διατάξεις που κρίνονται συνολικά απαραίτητες για όλα τα βιβλία και οι τελικές μεταβατικές διατάξεις.

4.2. Κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα «Γέφυρα»

Για την ένταξη των δικαιούχων στο Πρόγραμμα θα πρέπει επιπρόσθετα να πληρούνται τα παρακάτω κριτήρια τα οποία προσδιορίζονται ανά κατηγορία επιδότησης ως ακολούθως:

Κριτήριο Προγράμματος	1 ^η κατηγορία επιδότησης <90 dpd	2 ^η κατηγορία επιδότησης >90 dpd	3 ^η κατηγορία επιδότησης- δάνεια σε καταγγελία
Αντικειμενική Αξία Κύριας Κατοικίας	≤300.000€	≤250.000€	≤200.000€
Οικογενειακό Εισόδημα	≤57.000€ -Ατομικό εισόδημα αιτούντα έως 24.000€ -Σύζυγος έως 18.000€ -Εξαρτώμενα μέλη(έως 3): έως 5000€/μέλος	≤45.000€ -Ατομικό εισόδημα αιτούντα έως 17.000€ -Σύζυγος έως 13.000€ -Εξαρτώμενα μέλη(έως 3): έως 5000€/μέλος	≤36.000€ -Ατομικό εισόδημα αιτούντα έως 12.500€ -Σύζυγος έως 8.500€ -Εξαρτώμενα μέλη(έως 3): έως 5000€/μέλος
Καταθέσεις&Επενδυτικά Προϊόντα Ελλάδας&Εξωτερικού	≤40.000€ (κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης)	≤25.000€ (κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης)	≤15.000€ (κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης)
Υπόλοιπο Οφειλής Επιλέξιμων Δανείων	≤300.000€	≤250.000€	≤130.000€
Συνολική Ακίνητη Περιουσία	≤600.000€ (συζύγου&εξαρτώμενων μελών)	≤500.000€ (συζύγου&εξαρτώμενων μελών)	≤280.000€ (συζύγου&εξαρτώμενων μελών) Σε περίπτωση ύπαρξης συνοφειλέτη/εγγυητή ή θα πρέπει ανά ενεχόμενο να τηρούνται τα εξής: -Ατομικό Εισόδημα: ≤12.500€ -Ακίνητη Περιουσία: ≤280.000€ -Να ανήκει στους κορωνόπληκτους
Αξία Μεταφορικών Μέσων	Έως 80.000€ συνολικά, εφόσον αυτά αποκτηθούν εντός της τελευταίας 3ετίας		

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο νόμος Κατσέλη αποτελεί τον πρώτο Νόμο που εισάγει την φιλοσοφία της πτώχευσης ιδιώτη.

Η προσπάθεια για ρύθμιση των χρεών καλύπτει χρέη για δάνεια, στεγαστικά και καταναλωτικά, πιστωτικές κάρτες. Καλύπτει χρέη σε πιστωτές χωρίς όμως αυτά να έχουν προέλθει από εμπορικές συναλλαγές, ή οφειλές σε Δημόσιους φορείς όπως ΔΟΥ, ΟΤΑ κλπ.

Ρητά εξαιρείται η πρώτη κατοικία του οφειλέτη, από τα υπό ρευστοποίηση περιουσιακά στοιχεία του. Σημαντική και κύρια μέριμνα του Νόμου αποτελεί η προστασία της πρώτης κατοικίας, ενώ δίνει τη δυνατότητα για καθολική ή μερική διαγραφή του χρέους, προκειμένου για υπερχρεωμένους πολίτες οι οποίοι δε διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία (άρθρο 8 παρ. 2). Ολική διαγραφή του χρέους μπορεί να επιτευχθεί σε περιπτώσεις μακροχρόνιας ανεργίας, σοβαρών μακροχρόνιων προβλημάτων υγείας και αντίστοιχης σοβαρότητας θέματα (άρθρο 8 παρ. 5).

Ο Νόμος 4161/2013 επιφέρει αλλαγές κυρίως στην προδικαστική διαδικασία και ορίζει τις διαδικασίες καταγραφής σε βεβαίωση από τον δικηγόρο, σχετικά με το αποτέλεσμα της προσπάθειας εξωδικαστικού συμβιβασμού.

Καθώς ο χρόνος των διαδικασιών κατά την ρύθμιση με το Νόμο Κατσέλη διαρκούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα και οι οφειλέτες καθυστερούσαν να συλλέξουν τα δικαιολογητικά της αίτησης, ο νόμος 4161/2013 όρισε τα περιθώρια ανταπόκρισης των πιστωτικών ιδρυμάτων για την έκδοση αναλυτικής κατάστασης των οφειλών.

Ουσιαστικά επεμβαίνει στις διαδικασίες προκειμένου να μειωθεί ο χρόνος της διαδικασίας μέχρι το δικαστήριο, ενώ παράλληλα εισάγει την έννοια της εξειδίκευσης για τους συνδράμοντες τους οφειλέτες στη διαδικασία της αίτησης και των δικαιολογητικών, εκτός των δικηγόρων, καταφεύγοντας και ζητώντας τη συνδρομή καταναλωτικών οργανώσεων, του Συνηγόρου του Καταναλωτή κ.λπ..

Ο Νόμος 4307/2014, γνωστός ως νόμος “Δένδια”, δίνει την ευκαιρία σε οφειλέτες τραπεζών για διαγραφή έως και 50% των οφειλών τους και των προστίμων και προσαυξήσεων για οφειλές σε Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και φορολογικές αρχές. Με

το νέο νόμο θεσπίζονται έκτακτα προσωρινά μέτρα για την ελάφρυνση του ιδιωτικού χρέους, ενώ παράλληλα δίνονται κίνητρα σε επιχειρήσεις και επαγγελματίες για τη ρύθμιση των οφειλών, τόσο σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και δημόσιες υπηρεσίες και ασφαλιστικά ταμεία.

Ο νόμος δεν «προχώρησε» παρά μόνο λίγες επιχειρήσεις εντάχθηκαν σ' αυτόν. Ειδικά οι διατάξεις σχετικά με τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων της ρύθμισης από τον οφειλέτη, ορίζουν ότι μετά την παρέλευση αθροιστικά τριών μηνών δόσεων, όλες οι οφειλές καθίστανται προς κάθε φορέα συνολικά και άμεσα απαιτητές και ληξιπρόθεσμες.

Ο Νόμος 4336/2015 εισάγει ορθολογικά και μετρήσιμα στοιχεία για τον υπολογισμό των δόσεων της ρύθμισης και καθιερώνει το κριτήριο των «εύλογων δαπανών διαβίωσης», με βάση τις στατιστικές τιμές που διαμορφώνονται από την ΕΛΣΤΑΤ.

Ο προσδιορισμός των εύλογων δαπανών και οι διαδικασίες των αιτήσεων ευνοούν τους προς ένταξη οφειλέτες, καθώς ορίζει συγκεκριμένα χρονικά όρια τόσο για τη χρονική διαδικασία των δικάσιμων από την υποβολή της αίτησης αλλά και για όλα τα στάδια της.

Με το νόμο 4549/2018 γίνεται προσπάθεια έτσι ώστε η απόφαση του δικαστηρίου να εκδίδεται όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και να διασφαλίζεται ως δίκαιη. Οριοθετείται χρονικά όλη η διαδικασία από την κατάθεση της αίτησης μέχρι την έκδοση απόφασης και ρυθμίζονται ενέργειες όπως η κλήτευση. Ενισχύεται ο θεσμός της απαλλαγής, ο οποίος είχε αναμορφωθεί με το ν. 4446/2016.

Σημαντικό ζήτημα για το νομοθέτη αναδεικνύεται ο αποστιγματισμός της πτώχευσης. Δίνεται η δυνατότητα δεύτερης ευκαιρίας στα φυσικά πρόσωπα που δηλώνουν πτώχευση και δεν έχουν επιδείξει κακόπιστη συμπεριφορά, καθώς και σε φυσικά πρόσωπα που δεν μπορούν να δηλώσουν πτώχευση, καθώς δεν διαθέτουν περιουσία, και παραμένουν σε διαρκή εκκρεμότητα, όπου το δικαστήριο αποφαινεται αν ο οφειλέτης είναι «συγγνωστός». Οι σχετικές με αυτή την κατηγορία οφειλετών διατάξεις, προωθούν τις αναγκαίες προσαρμογές για τη διασφάλιση της απαλλαγής του οφειλέτη, με αυστηρά προσδιορισμένο χρονικό περιορισμό τριών ετών, αντί των δύο ετών που προβλέπονται στη γενική ρύθμιση.

Ο Νόμος 4605/2019 «περί Προγράμματος Επιδότησης Αποπληρωμής Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία» παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες να προστατεύσουν την πρώτη κατοικία τους, με την υποβολή ηλεκτρονικής αίτησης. Εισάγεται διαδικασία χρήσης τεχνολογιών, που αποφορτίζει τους οφειλέτες από τις διαδικασίες της αίτησης καθώς η ηλεκτρονική αίτηση προωθείται εφόσον κριθούν επιλέξιμοι.

Ευνοούνται πλέον του Νόμου όχι μόνο φυσικά πρόσωπα, αλλά και έμποροι με χρέη που έχουν συνάψει δάνεια με εγγύηση την πρώτη τους κατοικία. Σίγουρα ωφέλιμος νόμος για όσους έχουν μικρές οφειλές, χαμηλά εισοδήματα και μία μόνο κατοικία. Η επιδότηση της μηνιαίας δόσης από το Ελληνικό Δημόσιο και διαγραφή χρέους για το ποσό που ξεπερνά το 120% της εμπορικής αξίας της κατοικίας του δανειολήπτη είναι δύο πολύ δελεαστικά κίνητρα για την υπαγωγή στη ρύθμιση σε αντίθεση με όσους έχουν περιουσία σημαντικής αξίας και ενδεχομένως πρέπει να επιλέξουν την εξωδικαστική ρύθμιση για να σώσουν το σύνολο της περιουσίας τους

Ένταξη στο νέο Νόμο μπορεί να έχουν και οφειλέτες που οι αιτήσεις τους στο Νόμο Κατσέλη βρίσκονται σε εκκρεμότητα. Το σημείο αυτό αποτελεί σημείο τριβής στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των τραπεζών και της κυβέρνησης, αλλά απασχολεί και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς χαρακτηρίζεται ως σημείο καθυστέρησης των διαδικασιών και ότι εξυπηρετεί τους αφερέγγυους και μη επιλέξιμους τελικά οφειλέτες. Έτσι, προκειμένου να ξεκαθαριστούν οι αιτήσεις που θα καταλήξουν στο δικαστήριο, από αυτές που απλά χρονοτριβούν στις «καλένδες», μπορούν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα και οι εκκρεμείς αιτήσεις που δεν έχουν προχωρήσει σε δικάσιμο.

Τέλος ο Νόμος «Γέφυρα» επιτρέπει την ένταξη στο πρόγραμμα τόσο στα φυσικά όσο και στα νομικά πρόσωπα. Η εξέλιξη αυτή διευρύνει τον κύκλο των οφειλετών, καθώς πλέον οι χρεωμένες επιχειρήσεις πολλαπλασιάστηκαν μετά την έλευση της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι επιχειρήσεις που πλήττονται πλέον δεν αφορούν στο μέγεθος της επιχείρησης αλλά η κατάσταση πλήττει οριζόντια την ελληνική αγορά.

Η εξέλιξη των νόμων που μελετήθηκαν με αφετηρία το Νόμο Κατσέλη συνοδοιπορούν με την εξέλιξη της οικονομικής ζωής στη χώρα.

Αρχικά ο Νόμος υποστήριξε σε μεγάλο βαθμό την προστασία της πρώτης κατοικίας, αφετέρου η ανάγκη στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων επέφερε αλλαγές που

εξυπηρετούσαν τη διατήρηση των δανείων στο χαρτοφυλάκιο τους και την εξυπηρέτησή τους ως προς τις διαδικασίες και τις προσπάθειες εξωδικαστικής συμφωνίας.

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης ενισχύθηκε και οργανώθηκε από φορείς και σωματεία καταναλωτών, ώστε να μπορέσουν οι αδύναμοι οικονομικά καταναλωτές να ενημερώνονται και να παρέχονται πληροφορίες και συνδρομή για την ευνοϊκή εξέλιξη των υποθέσεών τους.

Η κυρίαρχη και βασική σημαντική εξέλιξη παραμένει η αποδοχή της κατάστασης πτώχευσης για τα φυσικά πρόσωπα και η προστασία της κύριας κατοικίας.

Μένει να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις και να περιμένουμε την πορεία του νέου προγράμματος, προκειμένου να αποδώσουν τα νομοθετήματα και να εξυγιανθεί η οικονομία της χώρας και του κάθε νοικοκυριού ξεχωριστά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Baum, Sandy, and Saul Schwartz. 2006. How Much Debt Is Too Much? Defining Benchmarks for Manageable Student Debt. New York and Berkeley, CA: College Board and The Project on Student Debt.

Βενιέρης, Ι., Κατσάς, Θ. (2013). Εφαρμογή του Ν. 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα. 2^η έκδοση. Νομική Βιβλιοθήκη

Betti, G., Dourmashkin, N., Rossi, C. M., Verna, V. and Yin, Y. (2007). “Consumer over-indebtedness in the EU: measurement and characteristics”. *Journal of Economic Studies*, Vol. 35, pp. 135-156

ΕΕΚΕ (2019) Η Διαχείριση της Υπερχρέωσης Φυσικών Προσώπων. Μελέτη Στατιστικών Αποτελεσμάτων 2009-2019. Αθήνα, Μάρτιος 2019

European Commission (2010). “Overindebtedness : New evidence from the EU-SILC special module”. Research Note 4/2010.

Haas, O.J. (2006) Overindebtedness in Germany. Social finance Working Paper No 44. Geneva: International Labour Office

Καραμούζης, Δ., Χαρδούβελις Γ.(2011) Από την διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης. Αθήνα: Ψυχογιος

Καρδάκου, Δ. (2020) Πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ» για ρύθμιση οφειλών και κρατική επιδότηση δανείου Capital.gr Στο <https://www.capital.gr/oikonomia/3474046/ola-osa-prepei-na-xeroun-oi-daneioliptes-gia-tin-epidotisi-doseon-daneion-sto-programma-gefura/19/08/2020> 27/08/2020.

Κατσάς, Θ. Οι ρυθμίσεις του δικαίου της αστικής αφερεγγυότητας (Ν. 3869/2010) ως προς τον εξωδικαστικό και δικαστικό συμβιβασμό επί ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, ΔΕΕ 11/2011, έτος 17ο σελ. 133

Κουφάρης Γ. (2010). «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». Χρήμα, Ιανουάριος- Φεβρουάριος 2010

Κρητικός, Α. (2014). Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων-Ερμηνεία κατ' άρθρο-Γ' έκδοση. Αθήνα: Σάκκουλα

Krugman, P. (2009), The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008, Allen Lane, Penguin Press.

Lawspot.gr. Κατατέθηκε στη Βουλή ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας (Ρύθμιση Οφειλών και Παροχή Δεύτερης Ευκαιρίας). Lawspot.gr/Νομοθεσία. 13/10/2020, 16/10/2020.

Λιαργκόβας, Π., Ρεπούσης, Σ. (2011). Κρίση, δανεισμός και χρεοκοπία. Αθήνα: Παπαζήση

Lawspot.gr (2018) Αλλαγές σε νόμο για "υπερχρεωμένα νοικοκυριά", Πτωχευτικό Κώδικα, Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και μισθώσεις οχημάτων με οδηγό

Μακρής, Δ. (2011). Κατ' άρθρο ερμηνεία του νόμου 3869/2010 (ΦΕΚ 130 Α'/3.8.2010) για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων. Β έκδοση. Αθήνα:Τσίμος

Μαρσέλου, Α., Μπασιάκος, Γ. (2013) Υπερχρεωμένα νοικοκυριά και Ελληνική Οικονομία. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ. Νοέμβριος 2013

Μούτσιου, Σ. (2018). Η δικαστική κρίση επί του ιδιωτικού χρέους. Η δικαστική κρίση επί των υπερχρεωμένων νοικοκυριών στην περιοχή της Άρτας τα έτη 2010 έως 2016. [Μεταπτυχιακή εργασία] Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σπηλιώτη, Α. (2019). Πώς επιδοτούνται τα «κόκκινα» δάνεια. efsyn.gr 21.09.2019

Ζαχόπουλος, Ν. (2018). Υπερχρέωση νοικοκυριών, τραπεζική κρίση: Επιπτώσεις και τρόποι αντιμετώπισης από τις Ελληνικές Τράπεζες. Ν.3869/2010 και πλειστηριασμοί του. Δημοσιεύθηκε σε ΦΕΚ ο Νόμος 4549/2018 (Πολυνομοσχέδιο)

<https://nomoskatseli.wordpress.com/2013/05/27/4/>

<https://www.eea.gr>

<https://www.konstadellos.gr>

<http://www.keyd.gov.gr/>

<https://www.bankingnews.gr>

<https://www.lawspot.gr>

[Οπισθόφυλλο. Κενή σελίδα]